

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Галузь знань: 07 «Управління і адміністрування»

**Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»**

**Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та
страхування»**

Кропивницький 2023

Зміст

Вступ	4
1. Етапи та загальний зміст атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	5
2. Оцінювання ступеня відповідності знань визначеним критеріям	5
3. Зміст навчальних дисциплін, включених до програми проведення атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	8
4. Приклади розв'язання типових розрахунково-практичних завдань	40
5. Список рекомендованих джерел	50

Вступ

Атестація здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» першого рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту», стандарту вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування», навчального плану.

Технічне забезпечення атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» першого рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 Управління та адміністрування забезпечується згідно положення про порядок організації освітнього процесу, контролю рівня знань та підсумкової атестації здобувачів вищої освіти із застосуванням дистанційних технологій навчання Центральноукраїнського національного технічного університету та програмою атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» першого рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

У відповідності до програми атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» формою атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є атестаційний екзамен за спеціальністю.

Мета проведення атестаційного екзамену за спеціальністю – перевірити на завершальному етапі навчання здобувачів вищої освіти рівень досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей, що визначені стандартом вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування».

Для проведення атестації здобувачів вищої освіти створюється екзаменаційна комісія. Головою екзаменаційної комісії призначається фахівець, роботодавець (стейкхолдер), або провідний науковець в галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали повністю навчальний план першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Атестаційний екзамен за спеціальністю передбачає виконання комплексу атестаційних завдань.

Засобами оцінювання рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей є: тестові завдання, теоретичні завдання та практичні завдання з фахових освітніх компонент.

1. Етапи та загальний зміст атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Атестаційний екзамен здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» передбачає виконання кваліфікаційних завдань, є формою кваліфікаційних випробувань, яка дозволяє об'єктивно і надійно визначити рівень освітньої і професійної підготовки випускників закладу вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр».

Атестаційний екзамен здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти складається з двох етапів:

1-й етап - тестова перевірка знань, що формують уміння та навички, зазначені у освітньо-професійній програмі підготовки фахівців за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

2-й етап - надання усної відповіді на теоретичне запитання та вирішення письмового розрахункового завдання.

2. Оцінювання ступеня відповідності знань визначеним критеріям

Оцінювання результатів складання атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою оцінювання знань:

1. За національною шкалою (4-бальною) шкалою:

- відмінно;
- добре;
- задовільно;
- незадовільно.

2. За 100-бальною шкалою:

- 90-100 балів - відмінно - відмінне виконання з незначними помилками (A);
- 82-89 балів - добре - вище середніх стандартів, але з деякими помилками (B);
- 74-81 бали - добре - в цілому змістовна робота зі значними помилками (C);
- 64-73 бали - задовільно - чітко, але зі значними недоліками (D);
- 60-63 бали - задовільно - виконання відповідає мінімальним критеріям (E);
- менше 60 балів - незадовільно (FX).

Пояснення критеріїв оцінювання результатів складання атестаційного екзамену представлені у таблиці 1.

Таблиця 1 – Пояснення критеріїв оцінювання результатів атестаційного екзамену

<i>Сума балів за всі види навчальної діяльності</i>	<i>Оцінка ЄКТС</i>	<i>Оцінка за 4-х бальною шкалою</i>	<i>Пояснення критеріїв оцінювання</i>
1	2	3	4
90 – 100	A	відмінно	теоретичний зміст дисциплін, що є складовими атестаційного екзамену засвоєний здобувачем вищої освіти повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом повністю сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені програмою атестаційного екзамену, виконані в повному обсязі без помилок або з однією незначною помилкою
82 – 89	B	добре	теоретичний зміст дисциплін, що є складовими атестаційного екзамену засвоєний повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені програмою атестаційного екзамену, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, наявно дві-три незначні помилки.
74 – 81	C		теоретичний зміст дисциплін, що є складовими атестаційного екзамену засвоєний повністю, практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені програмою атестаційного екзамену, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, наявні декілька незначних помилок або одна-дві значні помилки.
64 – 73	D	задовільно	теоретичний зміст дисциплін, що є складовими атестаційного екзамену засвоєний не повністю, але прогалини в знаннях не носять істотного (системного) характеру, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою атестаційного екзамену навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять значні помилки.
60 – 63	E		теоретичний зміст дисциплін, що є складовими атестаційного екзамену засвоєний частково, деякі практичні навички роботи з навчальним матеріалом не сформовані, частина передбачених програмою атестаційного екзамену завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна

Екзаменаційний білет атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти складається:

- 50 тестових завдань - 1 бал за кожну правильну відповідь (максимальна кількість балів 50);
- теоретичне питання - максимум 25 балів. Критерії оцінювання наведено у таблиці 2;
- письмове розрахункове завдання - максимум 25 балів. Критерії оцінювання наведено у таблиці 3.

Таблиця 2 - Критерії оцінювання усної відповіді на теоретичне питання атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Характер відповіді	Кількість балів
Відповідь повна, розгорнута, демонструє знання основних понять і категорій, логічний і змістовний аналіз матеріалу.	21-25
Недостатня повнота відповіді, основні поняття і категорії викладені нечітко, тезисно.	16-20
Відповідь не повністю розкриває питання, не містить аналізу, висновків.	11-15
Відповідь не розкриває суті питання, не містить висновків	6-10
Відсутня відповідь на питання або відповідь не достатньо обгрунтована, не містить висновків	0-5

Максимальна кількість балів 25

Таблиця 3 - Критерії оцінювання вирішення письмового розрахункового завдання атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Характер відповіді	Кількість балів
Відповідь студента містить послідовний і аргументований розв'язок задачі, продемонстрована здатність робити власні	21-25
Відповідь є не аргументованою, алгоритм розв'язку дотриманий, але мають місце помилки в розрахунках.	16-20
Не дотримано алгоритм розв'язку задачі, присутні помилки в розрахунках.	11-15
Завдання вирішено з помилками, відсутні висновки.	6-10
Завдання не вирішено або часткова вирішено з принциповими помилками, відсутні висновки	0-5

Максимальна кількість балів - 25

Виконання усіх екзаменаційних завдань атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за іспит в цілому. Окремо оцінюється кожне завдання. Підсумкова оцінка атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти визначається як середня з позитивних оцінок членів екзаменаційної комісії за кожен вид екзаменаційних завдань. Рішення екзаменаційної комісії про оцінку знань, встановлених при складанні комплексного екзамену, а також про присвоєння студентам кваліфікації та видання випускникам дипломів встановленого зразка приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні.

3. Зміст навчальних дисциплін, включених до програми проведення атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Основи економічної теорії

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Предмет економічної теорії, мета економічної діяльності людей і ефективність як основна умова досягнення кінцевої мети. Політекономія як одна із трьох складових загальної економічної теорії. Методологія економічної теорії. Функції економічної теорії.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці

Фактори виробництва та їх взаємодія. Сутність виробництва матеріальних благ і послуг. Взаємозв'язок і розвиток факторів виробництва. Продукт. Праця і робочий день.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси

Потреби, блага, їх корисність. Закон зростання потреб. Інтереси. Ресурси, сучасна форма плати за них. Економічна ефективність і межа виробничих можливостей. Втрачені можливості і закон збільшення альтернативних витрат. Невикористані ресурси та неефективність. Теперішні альтернативи і майбутні можливості. Зростання можливостей економіки. Застосування кривої виробничих можливостей в економічній практиці.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічні системи та закономірності їх розвитку

Сутність і основні структурні елементи економічної системи. Класифікація економічних систем та її критерії. Ефективність економіки і сутність економічної системи. Типи економічних систем: а) традиційна економічна система; б) ринкова система вільної конкуренції; в) командно-адміністративна; г) змішана ринкова економічна система. Сучасний напрям

зміни і вдосконалення економічних систем.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші

Товарна форма організації суспільного виробництва. Основні риси товарного виробництва. Товар і його властивості. Визначальні інститути і принципи ринкової економіки. Кругообіг ресурсів, продукту і доходу в економічній системі досконалої конкуренції.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата

Капітал як економічна категорія. Перетворення грошей у капітал. Первісне нагромадження капіталу. Капітал і праця. Властивості товару робоча сила. Заробітна плата: неокласичний підхід. Заробітна плата: марксистський підхід.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток

Сутність витрат виробництва та їх види. Постійні і змінні витрати. Валові, середні і граничні витрати. Витрати виробництва, вартість товару і його ціна. Сутність прибутку і його структура. Норми прибутку.

Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення

Інституціональні основи ринкової економіки. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Ринок і його сутність. Попит і пропонування, чинники, що на них впливають. Функції ринку. Рівноважна ціна. Конкуренція, її сутність і функції. Форми конкуренції і моделі ринків.

Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин

Сутність домогосподарства. Функції домогосподарств. Доходи домогосподарств та їх джерела. Розподіл доходів між домогосподарствами. Витрати на споживання. Витрати на споживання і поведінка споживачів. Ефект доходу. Ефект заміни. Споживчий надлишок. Максимізація граничної корисності. Заощадження.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток

Сутність, функції і форми підприємства. Форми і види підприємств. Класифікація підприємств за розмірами. Капітал підприємства і його кругообіг. Оборот капіталу. Основний капітал, його фізичний і моральний знос. Оборотний капітал. Валовий дохід і прибуток.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента

Особливості сільськогосподарського виробництва. Аграрні відносини. Диференціальна земельна рента. Абсолютна земельна рента. Монопольна земельна рента. Орендна плата. Ціна землі.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми

Сутність економічного відтворення та його основні елементи. Види економічного відтворення. Суспільний продукт і його структура. Методи обчислення суспільного продукту. Метод балансу народного господарства. Сучасні форми суспільного продукту.

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою

Зміст і типи економічного зростання. Рушійні сили економічного зростання (прогресу). Нагромадження та його норма. Інвестиції та їх ефективність. Вплив НТР на економічний розвиток. Сутність зайнятості. Повна і неповна зайнятість. Форми зайнятості. Сутність безробіття. Природне безробіття та його чинники. Циклічне безробіття. Соціальні наслідки безробіття.

Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції

Організаційно-економічні відносини та господарський механізм. Функції господарського механізму. Структура господарського механізму. Основні завдання ринкового механізму саморегулювання. Основні функції державних форм господарського механізму. Механізм господарювання та право. Основні теорії державного регулювання. Поняття економічних функцій держави. Економічні функції держави у розвинутих країнах.

Тема 15. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік

Сутність перехідної економіки. Риси перехідної економіки. Типи перехідної економіки. Соціально-економічні перетворення у постсоціалістичних країнах на шляху до соціально орієнтованої змішаної економіки.

Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин

Сутність світового господарства та віхи його розвитку. Класифікація груп країн світового господарства. Сутність міжнародного поділу праці. Міжнародна спеціалізація у світовому господарстві. Міжнародна кооперація. Сутність інтернаціоналізації господарських відносин. Транснаціоналізація у світовому господарстві. Міжнародна економічна інтеграція та її форми. Міжнародні міжрегіональні економічні об'єднання.

Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України

Глобалізація світової економіки. Класифікація глобальних проблем. Небезпека глобальних проблем. Шляхи розв'язання глобальних проблем людством. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світогосподарства.

Безпека життєдіяльності

Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності

Предмет, метод, принципи та завдання безпеки життєдіяльності як навчальної дисципліни. Поняття та ознаки безпеки життєдіяльності. Поняття небезпеки та її характеристика. Класифікація надзвичайних ситуацій. Джерела небезпеки та шкідливі фактори

Тема 2. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності

Конституційні засади безпеки життєдіяльності. Система національного законодавства з безпеки життєдіяльності. Міжнародне законодавство в галузі безпеки життєдіяльності.

Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ. Пожежі у природних екосистемах.

Тема 4. Основні види національної безпеки життєдіяльності.

Громадська безпека. Соціальна та демографічна безпека. Інформаційна безпека. Кібербезпека.

Тема 5. Економічна безпека

Сутність економічної безпеки. Система економічної безпеки. Загрози економічній безпеці та засоби їх подолання.

Тема 6. Екологічна безпека

Екологічна безпека як об'єкт правового регулювання. Характеристика техногенно-екологічної безпеки. Охорона навколишнього природного середовища. Основні засади охорони довкілля від забруднення відходами.

Тема 7. Воєнна безпека.

Ознаки та сучасні фактори воєнної небезпеки для України. Сучасні військові засоби масового ураження та наслідки їх застосування. Безпека населення на території збройного протистояння. Попередження про небезпечні знахідки в зоні бойових дій. Вимоги екологічної безпеки щодо військових та оборонних об'єктів і військової діяльності.

Тема 8. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС

Загальна оцінка та характеристика небезпек. Оцінка ризику небезпеки. Концепція прийняттого (допустимого) ризик. Управління ризиком.

Тема 9. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС

Засади БЖД в Конституції України. Державні органи управління в галузі БЖД. Управління та контроль за охороною праці, охороною здоров'я. Органи нагляду за охороною здоров'я.

Тема 10. Управління силами та засобами ОГ під час НС

Захист населення і територій від НС техногенного та природного характеру. Основними заходами у сфері захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру. Сили та засоби захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру.

Євроінтеграція та розвиток фінансів

(включає запитання на англійській мові)

Тема 1. Теоретичні засади європейської інтеграції.

Визначення сутності європейської інтеграції. Теоретичні концепції європейської інтеграції. Історичні етапи європейської інтеграції. Ознаки європейської інтеграції. Розгляд теоретичних концепцій європейської інтеграції. Основні ознаки європейської інтеграції. Історичні етапи становлення європейської інтеграції.

Тема 2. Інституційна структура Європейського Союзу.

Організаційна структура Європейського Союзу. Інститути Європейського Союзу: Європейська Комісія, Європейський Парламент, Рада міністрів, Європейський суд, Рахункова палата. Фінансові та консультативні органи Європейського Союзу.

Тема 3. Політичний процес в Європейському Союзі.

Політичний процес в Європейському Союзі. Процес прийняття рішень в Європейському Союзі. Модернізація процесу прийняття рішень в Європейському Союзі. Механізм прийняття рішень в Європейському Союзі.

Тема 4. Економічна політика Європейського Союзу.

Зміст економічної політики Європейського Союзу. Складові економічної політики Європейського Союзу.

Тема 5. Європейський валютний Союз.

Історія створення валютних союзів в Європі. Становлення Європейського валютного Союзу. Особливості валютного регулювання в Європейському Союзі.

Тема 6. Грошово-кредитна політика Європейського союзу.

Європейська Система Центральних Банків. Європейський центральний банк. Особливості грошово-кредитної політики в Європейському Союзі.

Тема 7. Митний союз Європейського Союзу.

Теоретичні засади митного союзу. Особливості митного союзу Європейського Союзу. Митний Кодекс Європейського Союзу. Шенгенська угода.

Тема 8. Бюджетний процес Європейського Союзу.

Теоретичні засади бюджету Європейського Союзу. Бюджетний процес Європейського Союзу. Доходи бюджету Європейського Союзу. Видатки бюджету Європейського Союзу.

Тема 9. Європейська інтеграція України.

Особливості підписання Україною Угоди про асоціацію з країнами Європейського Союзу. SWOP-аналіз вступу України до Європейського Союзу. Копенгагенські критерії вступу до Європейського Союзу. Маастрихтські критерії вступу до Європейського Союзу.

Тема 10. Євроатлантична інтеграція України.

Основи політики національної безпеки України. НАТО: структура і основні функції. Співробітництво України з НАТО.

Тема 11. Регіональні інтеграційні процеси.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Рада Європи (РЄ). Західноєвропейський союз (ЗЄС). Організація Чорноморського економічного співробітництва.

Тема 12. Вплив євrorинку на розвиток фінансів.

Характеристика євrorинку. Структура євrorинку. Характеристика секторів євrorинку. Вплив євrorинку на розвиток національних фінансових систем.

Тема 13. Особливості розвитку фінансів ЄС і країн Європи.

Особливості фінансів Європейського Союзу. Особливості фінансів Об'єднаного Королівства. Особливості фінансів Федеративна Республіка Німеччини. Особливості фінансів Франції.

Тема 14. Фінанси в контексті сталого розвитку.

Сутність сталого розвитку. Цілі сталого розвитку. Циркулярна економіка, як основа сталого розвитку.

Фінанси

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Сутність фінансів. Причина появи фінансів. Фінанси як економічна та історична категорія. Фінанси і гроші. Фінанси та інші економічні категорії. Суб'єкти фінансових відносин. Об'єкт розподілу фінансів – ВВП. Ознаки фінансів як економічної категорії. Призначення фінансів. Розподільча і контрольна функції фінансів. Об'єкти та суб'єкти розподілу у фінансах. Стадії розподілу. Форми фінансового контролю. Сутність категорії «фінансова система». Фінансова система за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансової системи. Принципи побудови фінансової системи. Органи управління та фінансові інститути фінансової системи України. Предмет фінансової науки. Мета фінансової науки. Методи пізнання фінансового життя.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Точки зору на походження терміну «фінанси». Передумови виникнення фінансів. Еволюції обміну. Основні ознаки держави. Причини появи фінансів. Обставини виникнення фінансів як історичної категорії. Еволюція розуміння фінансів. Виникнення основних понять фінансів. Зміна сутності та змісту фінансів у XIX-XX столітті. Особливості історичного розвитку фінансів у різних суспільно-економічних формаціях та державах.

Тема 3. Фінансова політика і фінансове право

Поняття фінансового права. Предмет фінансового права та його ознаки. Метод правового регулювання в фінансовому праві. Система фінансового права. Зміст загальної та особливої частин фінансового права. Галузь фінансового права. Основні галузі фінансового права та їх особливості: бюджетне право, податкове право, банківське право, страхове фінансове право та інші. Джерела фінансового права та фінансове законодавство. Фінансово-правові акти та їх класифікація. Фінансово правова норма: сутність, загальні ознаки та особливості. Фінансові правовідносини: сутність та особливості. Фінансова політика: сутність та

завдання. Взаємозв'язок та відмінності між категоріями „фінанси” та „фінансова політика”. Історичний розвиток теоретичних положень щодо фінансової політики. Основні положення наукових концепцій: класичної політекономії, кейнсіанської теоретичної концепції, неокласичного напрямку економічної теорії, марксистсько-ленінської теорії. Основні складові та напрямки фінансової політики. Фінансовий механізм: сутність, призначення, характеристики та складові елементи. Фінансове планування та його методи. Фінансове регулювання.

Тема 4. Податки. Податкова система

Економічна сутність податків і зборів. Податки як економічна та історична категорія, як правовий феномен. Суспільний зміст і матеріальна основа податків. Історія виникнення та сучасний стан оподаткування. Історичні періоди розвитку теорії податків та оподаткування. Подвійне походження податків. Податки в стародавньому світі. Податки в Середньовіччі. Новітня податкова наука. Періоди розвитку податкової системи. Класифікація податків та зборів. Класифікація за економічним змістом об'єкта оподаткування: податки на доходи, на майно, на споживання. Податки залежно від рівня державних структур, що їх встановлюють: загальнодержавні і місцеві. Класифікація податків за формою оподаткування: прямі (особисті і реальні) і непрямі (універсальні і специфічні акцизи) податки. Класифікація податків за способом стягнення; за співвідношенням між ставкою податку та величиною об'єкта оподаткування; за суб'єктами оподаткування; за напрямком використання. Функції податків та їх характеристика. Фіскальна функція податків. Регулююча функція податків. Інші функції податків. Податкова система України: сутність, нормативне регулювання. Принципи побудови системи оподаткування. Система органів податкової служби. Елементи системи оподаткування: суб'єкт (платник) податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, податкова ставка і інші. Досвід зарубіжних країн в побудові податкової системи. Структура податкових систем. Фіскальна політика. Досвід США, Німеччини. Податкова політика України. Основні завдання податкової політики. Типи податкової політики. Принципи податкової політики. Стратегічні напрямки податкової політики. Етапи розвитку податкової політики України. Сучасні проблеми реалізації податкової політики. Шляхи реформування системи оподаткування в Україні. Сучасні недоліки системи оподаткування. Заходи удосконалення оподаткування.

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система

Характеристики поняття «бюджет». Особливості бюджету як економічної категорії. Суспільне призначення бюджету. Функції бюджету: розподільча і контрольна. Правова характеристика бюджету. Бюджет як фінансовий план. Бюджет за матеріальним змістом. Бюджетний механізм. Сутність бюджетної системи. Особливості її побудови. Бюджетний устрій. Складові бюджетної системи України. Нормативне регулювання бюджетної системи в Україні. Поняття зведеного бюджету. Принципи бюджетної системи України. Сутність бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу в Україні. Стадії бюджетного процесу. Бюджетне планування, його завдання та процедура. Касове виконання бюджету. Казначейська система виконання бюджету. Державні доходи і доходи бюджету. Державні видатки і видатки бюджету. Форми прояву та

матеріальне втілення доходів бюджету. Джерела доходів бюджету. Класифікація доходів бюджету. Якісна та кількісна характеристика видатків бюджету. Класифікація видатків.

Тема 6. Бюджетний дефіцит

Поняття стану бюджетного фонду та дефіциту бюджету. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація. Методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету.

Тема 7. Державний кредит

Сутність державного кредиту та причини його необхідності. Особливості державного кредиту. Обставини ефективності державного кредиту. Джерела погашення державних позик. Функції державного кредиту: розподільча і контролююча. Форми державного кредиту. Класифікація державної позики. Зміст та сутність державного боргу. Класифікація державного боргу. Боргова безпека держави. Основні показники державного боргу в зарубіжних країнах. Управління державним кредитом. Основні елементи та методи управління державним боргом.

Тема 8. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Сутність місцевих фінансів. Вчення про місцеві фінанси та його генезис. Правове забезпечення функціонування місцевих фінансів. Передумови виникнення місцевих фінансів. Риси місцевих фінансів. Характеристика фінансових відносин, що виникають у сфері місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Теорії місцевих фінансів. Система складових місцевих фінансів: видатки, доходи, способи формування доходів, місцеві фінансові інститути, суб'єкти, об'єкти, взаємовідносини між суб'єктами. Сфери місцевих фінансів. Роль місцевих фінансів у забезпеченні розвитку регіону. Основні форми впливу місцевих фінансів на економіку і соціальну сферу держави. Проблеми сучасного етапу розвитку місцевих фінансів в Україні. Місцевий бюджет як фінансовий план. Види місцевих бюджетів. Доходи місцевих бюджет та їх джерела. Видатки місцевих бюджетів та їх класифікація згідно принципу субсидіарності. Зміст та призначення бюджетних повноважень. Сутність та інструменти реалізації бюджетного федералізму. Міжбюджетні відносини та їх види. Мета та механізм регулювання міжбюджетних відносин. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості. Види міжбюджетних трансфертів. Вертикальні фіскальні дисбаланси та способи їх усунення. Горизонтальний фіскальний дисбаланс. Фінансове вирівнювання. Причини запровадження в Україні фінансового вирівнювання. Зарубіжний досвід фінансового вирівнювання. Напрямки удосконалення збалансованості місцевих бюджетів.

Тема 9. Страхування та страховий ринок

Сутність страхування. Виникнення страхування. Необхідність страхування. Страхування як економічна категорія. Ознаки страхування. Особливості економічних відносин страхування. Функції страхування: формування спеціалізованого страхового фонду грошових коштів; відшкодування збитку і особисте матеріальне забезпечення громадян; попередження страхового випадку і мінімізація збитку. Економічний зміст та особливості майнового страхування.

Сутність особистого страхування. Страховий ринок. Об'єктивна основа розвитку страхового ринку. Первинна ланка страхового ринку. Функції страхового ринку. Класифікація страхового ринку. Учасники страхового ринку. Страхова послуга. Асортимент страхового ринку. Внутрішня система та зовнішнє оточення страхового ринку. Страхова система. Події страхування в сільському господарстві. Майнове страхування та його особливості. Особисте страхування, його особливості та види. Страхування відповідальності: поняття, особливості. Види відповідальності. Медичне страхування: особливості, механізм, інституційна структура. Обов'язкове та добровільне медичне страхування.

Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання

Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва (підприємств) реального сектору економіки. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва – фінансових установ. Фінанси організацій і установ, створених органами виконавчої влади. Фінанси некомерційних організацій – об'єднань громадян. Фінансова діяльність підприємців–фізичних осіб.

Тема 11. Фінанси домогосподарств

Сутність домогосподарства, взаємозв'язок з поняттям «сім'я». Функції домогосподарства. Заощадження домогосподарств, їх класифікація. Чинники, які впливають на розмір заощаджень. Фінансові ресурси домогосподарства. Фактори, що впливають на розмір фінансових ресурсів домогосподарств. Доходи домогосподарства, їх складові та фактори. Види доходів домогосподарств: грошові, загальні і сукупні. Заробітна плата як основна складова доходів домогосподарства. Фактори, які визначають розмір заробітної плати. Мінімальна заробітна плата. Функції заробітної плати. Прожитковий мінімум. Доходи від власності. Трансфертні платежі. Підприємницький дохід. Доходи від індивідуальної трудової власності. Витрати домогосподарств та їх складові. Класифікація споживчих видатків домогосподарств. Бюджет домогосподарства. Диференціація доходів населення. Крива Лоренца. Бідність. Абсолютна та відносна бідність. Лінія бідності. Особливості фінансів домогосподарств в США, Японії, Німеччині.

Тема 12. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок та його сутність. Його призначення. Роль фінансового ринку в забезпеченні кругообороту ресурсів, продуктів і доходів. Призначення фінансових ринків. Головна функція фінансового ринку. Попит на фінансовому ринку. Пропозиція на фінансовому ринку. Ефект заміщення. Ефект доходу. Складові фінансового ринку. Канал прямого фінансування. Посередницькі канали. Інституціональна структура фінансового ринку. Інструменти фінансового ринку. Особливості інструментів власності, інструментів позики та похідних інструментів. Дохідність фінансових інструментів. Інструменти з фіксованим та плаваючим доходом. Функціональна структура фінансових ринків. Інституціональна структура фінансових ринків. Функції фінансового ринку. Грошовий ринок: сутність, особливості, об'єкт, суб'єкти та механізм. Інструменти грошового ринку. Основні суб'єкти грошового ринку. Механізм регулювання грошового ринку. Попит та пропозиція на гроші. Модель ринку грошей. Складові

грошового ринку, їх функції. Особливості облікового ринку. Величина облікової ставки. Валютний ринок. Валюта. Класифікація валютного ринку за територіальним розміщенням. Функції валютного ринку. Класифікація суб'єктів валютного ринку. Характерні риси та функції суб'єктів валютного ринку. Конвертованість та її види. Види валют за конвертованістю. Валютні обмеження. Валютний курс. Котирування валюти. Кроскурс. Валютний арбітраж. Основні інструменти валютного ринку. Класифікація міжнародних розрахунків. Поділ валютного ринку за суб'єктами. Значення валютного ринку. Економічна сутність ринку капіталу. Значення ринку капіталу. Склад ринку капіталу з точки зору джерел залучення коштів. Первинний та вторинний ринок. Біржовий та позабіржовий ринок. Учасники ринку капіталу. Фондовий ринок. Узгодження понять „фінансовий ринок”, „ринок цінних паперів”, „грошовий ринок”, „ринок капіталів”, „фондовий ринок”. Функції фондового ринку. Інструменти фондового ринку. Цінні папери. Види цінних паперів. Облігації. Акції. Індикатори фондового ринку: індекси та рейтинги. Кредитний ринок. Його функції. Кредитні важелі. Об'єкти кредитування. Банки як основні учасники кредитного ринку.

Тема 13. Фінансовий менеджмент

Сутність фінансового менеджменту. Мета фінансового менеджменту. Система основних задач, спрямованих на реалізацію головної мети фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту: як управлінської системи та як спеціальної області управління підприємством. Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент. Інформаційна база управлінських рішень. Методологія прийняття управлінських фінансових рішень. Інструменти фінансового менеджменту. Поняття „ліверідж”. Зміст дії ліверіджу. Механізм дії операційного ліверіджу. Розрахунок планового прибутку з використанням цінового операційного ліверіджу. Натуральний операційний ліверідж. Значення використання механізму операційного ліверіджу для планування фінансового результату від продажу. Закономірності руху капіталу фірми. Роль запозиченого капіталу в діяльності фірми. Вартість капіталу. Середньозважена вартість капіталу. Структура капіталу. Оптимальна структура капіталу. Економічна рентабельність сукупного капіталу. Ціна позикових ресурсів. Розрахунок ефекту фінансового ліверіджу. Виробничо фінансовий ліверідж.

Тема 14. Фінансова безпека держави

Місце фінансової безпеки в системі національної безпеки та її значення в сучасних умовах. Структура національної безпеки. Поняття фінансової безпеки. Ознаки стійкості фінансової системи. Рівень фінансової безпеки та його характеристики. Концепція фінансової безпеки та її складові. Мета фінансової безпеки. Принципи організації фінансової безпеки. Методи підтримування фінансової безпеки. Пріоритетні національні інтереси. Загрози фінансовій безпеці: внутрішні та зовнішні. Основні функції системи забезпечення фінансової безпеки. Організаційна структура системи підтримування. Система показників фінансової безпеки: бюджетний сектор, грошово-кредитний сектор, інвестиційна сфера, валютний ринок, зовнішньоторговельний оборот, фондовий ринок, страховий сектор.

Тема 15. Міжнародні фінанси

Сутність міжнародних фінансів як економічної категорії, сфери фінансової системи. Зміст світової фінансової системи. Суб'єкти та об'єкти міжнародних фінансів. Система грошових потоків на рівні міжнародних фінансових відносин. Призначення фінансового механізму міжнародних фінансів. Основні канали руху міжнародних фінансів. Міжнародні фінанси як інституційна категорія. Міжнародні організації та їх фінансові фонди. ООН та Європейський союз: основні функції та фінансовий механізм. Міжнародні фінансові інституції. Міжнародний валютний фонд: фінансова характеристика та основні напрямки фінансової діяльності. Група Світового банку: структура та характеристика фінансового механізму. Міжнародний фінансовий ринок: його об'єктивна основа та призначення. Складові міжнародного фінансового ринку.

Тема 16. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою.

Основні риси фінансових систем країн з розвинутою економікою. Критерії належності країн до індустріально розвинутих. Система фінансів розвинутих країн. Бюджетні системи країн з розвинутою економікою. Пропорції перерозподілу через бюджет. Податкові надходження до бюджету. Види видатків державного бюджету. Роль місцевих бюджетів у виконанні державних завдань та розв'язанні регіональних проблем. Позабюджетні спеціальні фонди країн з розвинутою економікою. Основні види та функції позабюджетних фондів. Історія розвитку позабюджетних фондів. Особливості фінансових систем за критерієм місця і ролі банківських установ.

Тема 17. Фінанси Європейського Союзу

Етапи європейської інтеграції. Створення та основні можливості Європейського економічного співтовариства. Європейський інвестиційний банк: створення, основні завдання та напрямки діяльності. Ознаки зони вільної торгівлі. Сутність європейської інтеграції. Основні причини розвитку інтеграційних процесів. Основна мета та завдання Європейського союзу. Перспективи розвитку взаємовідносин України та ЄС. Значення для України європейської інтеграції. Організаційна будова Європейського союзу, керівні органи та комітети. Податкова система Європейського союзу. Особливості фінансування Європейського союзу. Структура системи власних фінансових ресурсів Союзу. Основні напрямки податкової політики Європейського союзу. Зовнішньоекономічні завдання ЄС. Основні економічні критерії вступу до Європейського Союзу.

Фінансове право

Тема 1. Предмет, метод, система та джерела фінансового права.

Предмет фінансового права. Метод фінансово-правового регулювання. Поняття

Поняття фінансового права. Система фінансового права. Загальна частина фінансового права. Особлива частина фінансового права. Джерела фінансового права. Особливості та класифікація фінансово-правових норм. Структура

фінансово-правової норми. Поняття та особливості фінансових правовідносин. Види фінансових правовідносин, їх суб'єкти. Права та обов'язки учасників фінансових правовідносин.

Тема 2. Фінансова діяльність держави, її правові аспекти.

Фінанси як економічна та юридична категорія. Фінансова політика держави як предмет фінансового права. Принципи фінансової діяльності держави. Методи здійснення фінансової діяльності.

Фінансова система України як предмет дослідження фінансового права. Складові елементи фінансової системи та відповідні їм правові інститути.

Система і правове положення органів влади, що здійснюють фінансову діяльність держави.

Тема 3. Фінансово-правові норми та фінансово-правові відносини.

Фінансово-правові норми, їх загальна характеристика. Види та зміст фінансово-правових норм. Структура фінансово-правової норми. Фінансово-правові відносини, поняття, зміст. Класифікація фінансово-правових відносин.

Суб'єкти фінансового права. Способи правового захисту законних інтересів суб'єктів фінансово-правових відносин. Методи фінансового права. Основний метод фінансово-правового регулювання. Поєднання методів переконання та примусовості в фінансовому праві.

Тема 4. Правові основи фінансового контролю в Україні.

Сутність та види фінансового контролю. Методи фінансового контролю. Види перевірок. Професійний фінансовий контроль. Повноваження Верховної Ради України у сфері фінансового контролю. Повноваження Президента України та Кабінету Міністрів України у сфері фінансового контролю. Місце Міністерства фінансів у системі органів фінансового контролю. Контрольні повноваження Державної казначейської служби України. Повноваження Державної служби фінансового моніторингу України. Контрольні повноваження Державної фіскальної служби України. Повноваження Державної фінансової інспекції України.

Тема 5. Бюджетне право і бюджетний устрій України.

Поняття бюджету та принципи його формування. Види бюджетів. Співвідношення бюджетного і фінансового права. Поняття та предмет бюджетного права. Метод бюджетного права. Бюджетні матеріальні та процесуальні норми. Система бюджетно-правових відносин. Особливості бюджетних правовідносин.

Тема 6. Бюджетний процес в Україні.

Поняття та правові основи бюджетного процесу в Україні. Принципи бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі. Бюджетна класифікація. Стадії бюджетного процесу. Порядок складання, розгляду та затвердження бюджету. Стадія виконання бюджету. Контроль за виконанням бюджету. Порядок складання та

затвердження звіту про виконання бюджету. Відповідальність, що передбачена чинним законодавством за порушення бюджетного законодавства.

Тема 7. Система оподаткування в Україні. Непрямі податки.

Поняття, ознаки та функції податку. Поняття збору (плати, внеску).

Загальні засади встановлення податків і зборів. Елементи юридичного складу податку як юридичної конструкції. Поняття та зміст податкової системи України. Класифікація та види податків. Поняття та джерела податкового права. Джерела податкового права. Система податкового законодавства. Місце Податкового кодексу України в системі податкового законодавства. Поняття непрямого податку. Ознаки непрямого податку. Види непрямих податків.

Тема 8. Податок на прибуток підприємств.

Поняття та платники податку на прибуток. Визначення об'єкту оподаткування. Визначення неприбутковості підприємств. Порядок нарахування амортизації основних засобів. Методи нарахування амортизації. Вплив відмінностей в нарахуванні амортизації за даними бухгалтерського обліку та Податкового кодексу на об'єкт оподаткування. Коригування об'єкта оподаткування. Ставки оподаткування. Умови пільгового оподаткування. Строки сплати податку. Податкова декларація.

Тема 9. Правове регулювання податку на доходи фізичних осіб. Особливості оподаткування доходів від підприємницької діяльності. Спрощена система оподаткування.

Поняття та платники податку на доходи фізичних осіб. Розподіл податку на доходи фізичних осіб між окремими ланками бюджетної системи. Об'єкти та основна ставка оподаткування. Поняття військового збору, порядок визначення та сплати до бюджету. Порядок оподаткування пасивних доходів. Сутність, порядок надання та визначення податкової знижки. Види податкових соціальних пільг. Порядок надання податкових соціальних пільг. Оподаткування доходів від продажу рухомого і нерухомого майна. Порядок оподаткування спадщини і подарунків. Порядок сплати податку на доходи фізичних осіб. Система оподаткування фізичних осіб – підприємців. Перелік доходів фізичної особи – підприємця на загальній системі. Витрати підприємця, які враховуються при визначенні чистого доходу. Об'єкт оподаткування підприємця на загальній системі та ставки податку. Порядок сплати податків підприємця на загальній системі протягом року. Декларування доходів підприємця за рік. Групи спрощеної системи оподаткування. Види діяльності, які не дають права платнику обрати спрощену систему. Ставки податку в розрізі груп платників. Порядок подання звітності платників єдиного податку

Тема 10. Місцеві податки і збори: особливості правового регулювання.

Види місцевих податків. Перелік місцевих податків і зборів, які є обов'язковими для встановлення на території села, селища, міста. Податки на

майно. Об'єкти житлової нерухомості, які підлягають оподаткуванню. Пільги при нарахуванні податку з об'єктів житлової нерухомості. Ставки податку з об'єктів житлової нерухомості. Об'єкти нежитлової нерухомості, що звільнені від оподаткування. Порядок обчислення та сплати податку юридичними та фізичними особами. Платники транспортного збору. Об'єкт оподаткування транспортним податком. Ставка транспортного збору та порядок сплати. Платники земельного податку. Діючі пільги із сплати земельного податку для фізичних осіб. Пільги щодо сплати земельного податку юридичними особами. Особливості обчислення орендної плати. Порядок сплати земельного податку юридичними особами. База оподаткування, ставки, порядок встановлення та сплати туристичного збору. Пільги при справлянні туристичного збору. Ставки збору за місця для паркування транспортних засобів, порядок обчислення і сплати цього збору.

Тема 11. Правові основи державного кредиту.

Поняття державних та місцевих запозичень. Поняття та особливості державного кредиту. Суб'єкти правовідносин по державному кредиту. Сутність та види державного боргу. Прийняття рішення про державні запозичення, визначення їх розміру та порядок погашення. Форми управління державним боргом. Реєстр державного боргу, Реєстр державних гарантій, Реєстр місцевих запозичень та місцевих гарантій. Ринок місцевих (муніципальних) запозичень.

Тема 12. Правові засади загальнообов'язкового державного страхування.

Поняття загальнообов'язкового державного страхування та його принципи. Суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування. Основні види загальнообов'язкового державного соціального страхування та правова основа їх існування. Збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Тема 13. Правові основи кошторисно-бюджетного фінансування.

Система публічних видатків. Поняття та принципи бюджетного фінансування. Кошторис бюджетної установи: поняття, види та розділи. План асигнувань. Штатний розпис. Лімітні довідки про бюджетні асигнування та їх призначення. Поняття та стадії кошторисного процесу. Складання проектів кошторисів. Розгляд та затвердження кошторисів. Внесення змін до кошторисів. Виконання кошторисів. Контроль органів Державної казначейської служби за виконанням кошторисів.

Тема 14. Правові основи банківської діяльності.

Сфера публічно-правового регулювання банківської діяльності. Особливості фінансово-правових відносин за участю банків. Предмет банківського права та місце його норм в системі фінансового права України. Законодавство про банки і банківську діяльність в Україні. Банківська система України: рівні та види банків. Правовий статус Національного банку України.

Керівні органи та структура Національного банку України. Правовий статус інших банків в Україні. Поняття і сутність державного банку. Поняття і сутність комерційного банку. Поняття і сутність банку з іноземним капіталом. Організаційно-правова форма банків. Правові основи створення, реорганізації і ліквідації банків. Правове регулювання організації та діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Відповідальність банків за порушення банківського законодавства.

Тема 15. Правове регулювання валютного законодавства і валютного контролю.

Правове регулювання валютних відносин. Поняття та види валютних відносин. Поняття валюти та валютних цінностей. Суб'єкти валютних правовідносин. Порядок ліцензування операцій з валютою і валютними цінностями. Переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України. Валютне регулювання і валютний контроль. Валютні обмеження. Органи, що здійснюють валютне регулювання і валютний контроль. Національний банк України як орган валютного контролю. Уповноважені банки. Комерційні банки як агенти валютного контролю. Відповідальність за порушення валютного законодавства України.

Банківська система

Тема 1. Виникнення та розвиток банківських систем

Походження та розвиток банків. Особливості розвитку грошей та банківництва на українських землях в умовах античності. Банківництво у Стародавній Греції. Виникнення банків у стародавньому Римі. Розвиток банківництва у середньовічній Європі. Зародження кредитно-банківських відносин у Київській Русі. Грошово-банківські системи Європи. Поняття, призначення та класифікація банків. Роль банків в інвестуванні економіки. Сучасні банківські системи та їх характеристики. Банківські системи Англії, Німеччини, США, Японії. Становлення та розвиток банківської системи України. Суть та функції банківської системи. Види та принципи функціонування банківських систем. Передумови становлення та розвитку вітчизняної банківської системи. Міжнародні стандарти ведення банківського бізнесу.

Тема 2. Центральні банки як складова банківської системи країни

Походження центральних банків та їх розвиток. Організаційно-правові основи функціонування Національного банку України. Функції центрального банку та їх зміст. Операції Національного банку України як банка банків. Структура та форми управління Національного банку України. Капітал, доходи та витрати Національного банку України. Незалежність центрального банку та чинники, що її визначають. Сутність та цілі грошово-кредитної політики НБУ. Інструменти грошово-кредитної політики НБУ. Курсове та інфляційне таргетування як альтернативні проміжні цілі монетарної політики. Діяльність

НБУ як фінансового агента уряду. Кредитні відносини Національного банку України з банківськими установами.

Тема 3. Організація діяльності комерційних банків

Банк як суб'єкт підприємницької діяльності. Види банків та банківських об'єднань. Порядок створення та реєстрації банківської установи. Порядок державної реєстрації банків з іноземним капіталом. Особливості ліцензування банківської діяльності. Порядок надання банкам письмового дозволу НБУ. Організаційна структура і управління банком. Функціональні та територіальні структурні підрозділи банку. Сутність, види та значення банківських операцій. Основні способи реорганізації банку. Ліквідація банку.

Тема 4. Формування ресурсів комерційного банку

Банківські ресурси, їх види та класифікація. Капітал банку, його склад, структура, джерела формування та напрями використання. Порядок формування капіталу банку. Особливості формування резервного фонду банку. Залучений капітал банку. Вклади як головне джерело банківських ресурсів. Види вкладів і їх характеристика. Гарантування вкладів фізичних осіб. Методи прогнозування залучених коштів. Запозичення ресурсів на міжбанківському ринку. Недепозитні джерела ресурсів банку.

Тема 5. Розрахунково-касові операції комерційних банків

Характеристика грошового обороту та платіжної системи. Основи організації, способи і форми грошових розрахунків в економіці. Готівкові та безготівкові розрахунки. Правові основи відкриття рахунків в банку. Види та характеристика рахунків. Порядок відкриття, переоформлення та закриття рахунків. Форми безготівкових розрахунків. Сфера використання і порядок проведення розрахункових операцій. Організація готівкових грошових розрахунків. Кругообіг готівкових грошей. Характеристика міжбанківських розрахунків. Характеристика Системи електронних платежів. Характеристика внутрішньобанківської платіжної системи та міжнародних систем розрахунків. Система електронних банківських послуг населенню. Призначення банківських платіжних карток. Класифікаційні ознаки платіжних карток. Контроль за дотриманням розрахункової дисципліни з боку банків. Порядок відкриття, ведення та закриття рахунків клієнтів банку. Касові операції банків. Прогнозування касових оборотів банків.

Тема 6. Кредитні операції комерційних банків

Загальний порядок здійснення кредитних операцій комерційних банків. Характеристика сучасної системи кредитування. Суть та класифікація кредиту. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Принципи кредитування. Етапи процесу кредитування. Розгляд кредитної заявки. Визначення кредитоспроможності позичальника. Суть кредитної угоди. Укладення кредитної угоди. Порядок видачі і погашення кредиту. Контроль банку за

правильним використанням кредиту і своєчасним його погашенням. Методи кредитування. Види та характеристика позичкових рахунків. Форми забезпечення кредиту. Застава та заставне право. Гарантія та поручительство. Страхування відповідальності позичальника. Кредитний ризик і методи управління. Формування резерву для покриття можливих втрат від кредитних операцій. Види кредитів. Особливості надання та погашення окремих видів кредитів. Товарна та грошова форми кредиту. Кредити пов'язані з вексельним обігом, лізинговий, споживчий кредит, бланковий кредит, кредит під цінні папери, сільськогосподарський кредит, іпотечне кредитування, контокорентний кредит, інші види кредитів. Суть, значення проблемних кредитів банку. Управління проблемними кредитами банку.. Класифікація кредитного портфеля банку. Зміст кредитної політики банку.

Тема 7. Операції банків з векселями

Характеристика та види векселів. Визначення векселя з позиції боргового зобов'язання та платіжного документа. Характеристика вексельного обігу. Визначення місця банків при обслуговуванні векселів. Розподіл операцій банків з векселями на власні, де банки є емітентами боргового зобов'язання, та клієнтські. Характеристика сутності векселя та організації вексельного обігу в Україні. Класифікація операцій банку у сфері вексельного обігу. Кредитні операції банків з векселями. Врахування векселів. Вексельне перерахування та вексельна перезастава. Рефінансування НБУ банківських установ за допомогою векселів. Особливості кредитування під заставу векселів. Онкольний кредит. Торговельні операції з векселями. Гарантійні операції з векселями. Авалювання векселів. Видача гарантій під забезпечення оплати векселів. Розрахункові операції банків з векселями. Оформлення заборгованості векселями. Розрахунки з використанням векселів. Комісійні та довірчі операції з векселями. Інкасування векселів. Зберігання векселів. Купівля, продаж і обмін векселів за дорученням.

Тема 8. Операції комерційних банків з цінними паперами

Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів. Перелік операцій з цінними паперами, що підлягають ліцензуванню в НБУ та порядок видачі ліцензії. Емісійні операції банків. Зміст основних етапів емісійної діяльності банків. Формулювання інвестиційних цілей банку. Форми інвестицій в цінні папери: стратегічні і портфельні інвестиції. Характеристика етапів процесу інвестування. Особливості функціонування біржового та позабіржового ринку цінних паперів в Україні. Заставні операції банків як похідні від кредитних. Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів. Ризик і ліквідність інвестиційних операцій. Регулятивні вимоги до операцій банків з цінними паперами.

Тема 9. Операції комерційних банків в іноземній валюті

Валютний ринок та його структура. Сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання. Суть, значення та загальна характеристика валютних операцій банку. Відкриття та обслуговування рахунків в іноземній валюті. Неторговельні операції банків в іноземній валюті. Характеристика основних форм міжнародних розрахунків (авансовий платіж, торгівля за відкритим рахунком, документарний акредитив, документарне інкасо). Порядок здійснення міжнародних розрахунків за експортно-імпортними операціями. Конверсійні операції з готівковою іноземною валютою. Кореспондентські відносини вітчизняних банків з іноземними. Методи визначення валютного курсу. Відкрита валютна позиція банку та методика її розрахунку.

Тема 10. Нетрадиційні операції та банківські послуги

Види нетрадиційних банківських операцій та послуг: загальна характеристика. Економічні основи банківського лізингу та його форми. Лізингові операції та перспективи їх розвитку в Україні. Банківські гарантії та поручительства як форми банківських послуг. Посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги банків. Трастові послуги. Учасники факторингових операцій та зміст договірних відносин між ними. Визначення плати за факторингове обслуговування. Характерні ознаки форфейтингу. Зміст і послідовність здійснення форфейтингової операції, визначення плати за неї. Діяльність банків на ринку дорогоцінних металів. Банківське страхування (bancassurance).

Тема 11. Забезпечення фінансової стійкості банків

Доходи, витрати та фінансові результати банківської діяльності. Регулювання банківської діяльності, його суть та форми. Принципи регулювання банківської діяльності в Україні. Форми регулювання банківської діяльності. Організація банківського нагляду в Україні. Регулятивний капітал банку: призначення та порядок визначення. Субординований борг. Економічні нормативи капіталу банку. Економічні нормативи ліквідності. Нормативи кредитного ризику. Нормативи інвестування. Зміст та порядок здійснення контролю за дотриманням банками економічних нормативів та вимог щодо регулятивного капіталу банків. Сутність фінансової стійкості банку та методи її оцінки. Рейтингові системи оцінки банків. Номерна система рейтингу. Бальна рейтингова система. Індексний метод побудови рейтингу. Основні компоненти рейтингової системи CAMELS. Забезпечення фінансової безпеки банків.

Тема 12. Банківська система в умовах глобалізації

Особливості функціонування міжбанківських об'єднань. Залежність розвитку банківського бізнесу від глобалізаційних процесів. Сучасні характеристики міжнародного банківського бізнесу. Особливості діяльності

банків у міжнародних фінансових центрах. Переваги та недоліки присутності іноземного капіталу в банківській сфері. Взаємодія національної банківської системи з міжнародними фінансовими організаціями.

Бюджетна система

Тема 1. Сутність, призначення та роль бюджету держави

Визначення терміну «бюджет». Бюджет як економічна категорія. Ознаки та особливості бюджету. Розгляд бюджету за явищем, за матеріальним змістом, за формою, за організаційною будовою, за правовим характером, за рівнем впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Призначення і роль бюджету держави у суспільстві. Бюджетна централізація ВВП. Забезпечення оптимальних пропорцій розподілу і перерозподілу ВВП. Моделі розподілу ВВП через бюджет. Економічна роль бюджету як самостійної категорії.

Функції бюджету, їх характеристика.

Бюджетна політика та бюджетний механізм. Чинники, що впливають на бюджетну політику. Характеристика складових бюджетного механізму. Методи впливу бюджету на соціально-економічні процеси. Фактори впливу на бюджет. Основними напрямками бюджетної політики на сучасному етапі. Бюджетна декларація: зміст та етапи формування.

Тема 2. Бюджетний процес в Україні та його стадії

Сутність бюджетного процесу та його учасники. Бюджетний період. Складання проекту Державного бюджету України. Проект бюджету, бюджетний запит. Розгляд та затвердження проекту Закону про Державний бюджет України. Виконання бюджету. Розпис бюджету. Касове виконання бюджету. Казначейське обслуговування державного та місцевих бюджетів. Стадії виконання бюджету за видатками та кредитуванням. Складання і затвердження звіту про виконання Державного бюджету.

Тема 3. Бюджет як основний фінансовий план держави

Державний бюджет як основний фінансовий план. Особливі ознаки бюджету як фінансового плану. Показники, що характеризують стан бюджету як фінансового плану.

Система фінансових планів держави та місце і роль державного бюджету в ній. Взаємозв'язок державного бюджету з іншими фінансовими планами України.

Загальний та спеціальний фонди бюджету.

Сутність, принципи і завдання бюджетного планування в сучасних умовах господарювання. Етапи та методи бюджетного планування. Бюджетне прогнозування. Програмно-цільовий метод у процесі планування бюджету. Етапи програмно-цільового планування. Завдання середньострокового бюджетного планування. Мета, завдання та напрями діяльності бюджетної програми. Групи результативних показників бюджетної програми. Бюджетна класифікація.

Тема 4. Профіцит бюджету. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

Стан бюджету: рівновага доходів і видатків, бюджетний профіцит, бюджетний дефіцит. Форми та мета затвердження профіциту бюджету.

Сутність та значення бюджетного дефіциту, його класифікація, причини виникнення, соціально-економічні наслідки. Концепції збалансування бюджету. Джерела фінансування, шляхи та методи подолання дефіциту бюджету.

Тема 5. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи України

Основи бюджетного устрою: встановлення принципів побудови бюджетної системи; виділення окремих видів бюджетів; розподіл доходів і видатків між окремими ланками бюджетної системи; встановлення характеру взаємовідносин між бюджетами. Поняття бюджетної системи. Етапи формування сучасної бюджетної системи. Структура бюджетної системи України. Принципи побудови бюджетної системи України та їх характеристика. Склад бюджетного законодавства України.

Тема 6. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів

Поняття та мета регулювання міжбюджетних відносин. Основи організації міжбюджетних відносин. Головні завдання міжбюджетних відносин. Вертикальні та горизонтальні міжбюджетні відносини. Концепція бюджетного федералізму. Принципи бюджетного федералізму. Сутність бюджетного регулювання. Методи бюджетного регулювання. Переваги методу відсоткових відрахувань від загальнодержавних податків та доходів. Необхідність застосування міжбюджетних трансфертів. Вертикальний та горизонтальний фіскальний дисбаланс. Фінансове вирівнювання. Сутність та види міжбюджетних трансфертів. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів. Індекс податкоспроможності відповідного бюджету. Механізм надання освітньої та медичної субвенцій.

Тема 7. Система доходів бюджету

Склад та характеристика доходів бюджетів, їх класифікація. Методи формування доходів бюджетів. Доходи держави від підприємницької діяльності. Доходи від державних майна, угідь, послуг. Податковий метод мобілізації доходів бюджету. Державні позики. Трансфертний метод. Емісійний метод. Джерела формування доходів бюджету. ВВП і національний дохід як основа дохідної бази бюджету. Чинники, що впливають на дохідну частину бюджету. Склад доходів державного та місцевих бюджетів України. Податкові надходження. Неподаткові надходження. Доходи від операцій з капіталом. Офіційні трансферти.

Тема 8. Система видатків бюджету

Сутність витрат та видатків бюджету. Класифікація видатків. Захищені видатки бюджету. Основні чинники, що впливають на обсяги та напрями видатків державного бюджету. Резервний фонд бюджету. Таємні видатки. Види видатків бюджетів. Джерела та забезпечення здійснення видатків бюджетів. Розмежування видатків між бюджетами. Бюджетне фінансування, його сутність, форми і методи. Принципи бюджетного фінансування. Кошторисне фінансування видатків бюджетних установ. Складові та види кошторисів. Складання, розгляд та затвердження кошторисів бюджетних установ.

Тема 9. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку

Необхідність бюджетного фінансування економічної діяльності держави. Склад видатків бюджету на економічну діяльність, їх роль і місце у розвитку економіки. Форми фінансування видатків бюджету на економічну діяльність. Прямі бюджетні інвестиції. Процедура виділення бюджетних асигнувань на фінансування інвестиційних проєктів. Бюджетні кредити, субсидії та дотації державним підприємствам. Види фінансування розвитку економіки: пряме й непряме. Основні критерії відбору підприємств для надання фінансової підтримки. Форми надання фінансової підтримки галузям економіки і підприємствам. Склад видатків на науку, джерела їх фінансування. Види діяльності, що належать до науково-технічних розробок. Напрями фінансування науки в Україні з державного бюджету. Способи бюджетного фінансування науки. Джерела фінансування наукових досліджень. Основні недоліки в організації та фінансуванні НДР.

Тема 10. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу

Видатки бюджету на соціальний захист населення. Видатки на соціальне забезпечення. Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення за джерелами фінансування. Поняття соціальної сфери. Об'єкти соціальної сфери. Фінансування загальноосвітніх шкіл. Бюджетне фінансування вищої освіти. Особливості кошторисного планування і фінансування у дошкільних закладах освіти.

Засади бюджетного фінансування охорони здоров'я. Бюджетна класифікація видатків на охорону здоров'я. Нова модель фінансування охорони здоров'я. Програма медичних гарантій. Трансформація фінансового забезпечення системи охорони здоров'я в умовах реформування. Система оплати праці медичних працівників. Фінансування духовного та фізичного розвитку.

Тема 11. Видатки бюджету на оборону та управління

Фінансові та політичні аспекти видатків держави на оборону. Військова доктрина країни та її вплив на рівень видатків на оборону. Склад і характеристика видатків на національну оборону, порядок їх планування і фінансування. Система і структура органів управління в Україні та джерела їх фінансового забезпечення. Видатки бюджетів на державне управління, їх склад і характеристика. Видатки на утримання органів законодавчої, виконавчої влади та місцевого самоврядування. Видатки на судові та правоохоронні органи, прокуратуру. Видатки на утримання фінансових, фіскальних та митних органів. Порядок кошторисного планування та фінансування видатків бюджетів на управління.

Тема 12. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу

Економічна сутність державного кредиту. Форми та функції державного кредиту. Державні запозичення та їх класифікація. Державний борг, його структура. Внутрішній та зовнішній, поточний та капітальний державний борг. Обслуговування державного боргу. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Управління державним боргом та його обслуговування. Методи коригування боргової політики. Ринкові методи управління державним боргом: сек'юритизація, конверсія, уніфікація, консолідація, викуп боргу із дисконтом на вторинному ринку. Неринкові методи управління державним боргом: мораторій на

виплату боргу (тобто тимчасове призупинення платежів); пролонгація боргу; списання/ анулювання частини державного боргу; оголошення дефолту.

Податкова система

Тема 1. Економічна суть, функції і види податків.

Податки як найважливіша і найдавніша форма фінансових відносин. Поняття та основні ознаки податків. Інші форми платежів до бюджету: плата, внески, відрахування, збори. Функції податків, що визначають їхню економічну сутність. Функціональні елементи податку: суб'єкти податку, об'єкти оподаткування, база оподаткування, ставка податку. Організаційні елементи податку: порядок обчислення податкових зобов'язань, порядок декларування податкових зобов'язань, порядок погашення податкових зобов'язань, податкові пільги. Класифікація податків за економічним змістом об'єкта оподаткування. Поділ податків за формою стягнення. Податки за способом перекладення. Класифікація податків за повнотою прав використання податків. Податки за джерелами обкладення. Різновиди податків за суб'єктом оподаткування. Види податків за способом стягнення. Класифікація податків за видом податкових ставок. Податки за характером використання. Пряме оподаткування та його роль в наповненні бюджету. Загальнодержавні та місцеві податки та збори.

Тема 2. Податкова система та податкова політика держави.

Поняття та структурна побудова податкової системи. Основні методи побудови податкової системи. Склад податкової системи. Вимоги до побудови податкової системи. Принципи оподаткування. Основні принципи сучасної податкової системи. Структура та завдання Державної податкової служби України. Функції Державної податкової служби України. Поняття, мета та завдання податкової політики. Методи та функції податкової політики. Інструменти податкової політики як засіб впливу держави на економічні інтереси платників податків. Класифікація видів податкової політики. Принципи податкової політики. Відповідність типів і моделей податкової політики. Поняття та функції податкового механізму. Елементи податкового механізму. Класифікація податкової інформації. Завдання податкового планування. Основи податкового регулювання. Методами податкового контролю.

Тема 3. Податок на прибуток підприємств.

Податок на прибуток як одна з ключових частин бюджету країни. Поняття та функції податку на прибуток. Платники і ставки податку на прибуток з числа резидентів та нерезидентів. Об'єкт оподаткування. Порядок визначення прибутку як об'єкта оподаткування, його економічний зміст і кількісна визначеність. Ставки податку для різних галузей економіки. Порядок нарахування податку на прибуток. Податкові періоди для податку на прибуток підприємств. Терміни сплати податку на прибуток. Авансовий внесок з податку на прибуток підприємств.

Тема 4. Особливості оподаткування податком на доходи фізичних осіб.

Значення та основна мета податку на доходи фізичних осіб. Платники податку. Об'єкт оподаткування з ПДФО для резидента та нерезидента. Склад загального місячного оподатковуваного доходу. Значення податкового кредиту при оподаткуванні доходів фізичних осіб. Податкові соціальні пільги та порядок їх надання фізичним особам. Ставки податку на доходи фізичних осіб. Порядок нарахування, утримання, сплати та перерахування ПДФО до бюджету. Оподаткування інвестиційного прибутку. Оподаткування доходу, отриманого від надання нерухомості в оренду. Оподаткування доходів, які одержані за договорами недержавного пенсійного страхування та довгострокового страхування життя. Оподаткування операцій з продажу об'єктів рухомого та нерухомого майна. Оподаткування доходу, який отриманий платником податку при прийнятті ним у спадщину коштів, майна, майнових чи немайнових прав. Оподаткування доходу, який одержаний як подарунок. Оподаткування операцій із заміщенням втраченої власності. Порядок заповнення та подання річної декларації про майновий стан та доходи. Порядок забезпечення виконання податкових зобов'язань.

Тема 5. Податок на додану вартість.

Поява та розвиток податку на додану вартість. Податок на додану вартість як ціноутворюючий фактор. Методика включення податку на додану вартість в ціну. Платники та ставки податку. Порядок реєстрації платником ПДВ. Об'єкт оподаткування, особливості його визначення у різних сферах економіки. Порядок обчислення податку на додану вартість. Облік податку у платників. Податкові зобов'язання та податковий кредит при обчисленні податку на додану вартість. Особливості визначення податкового зобов'язання та кредиту. Пільги по ПДВ та їх дія. Декларація з ПДВ, її зміст, порядок складання. Строки подання декларацій. Оподаткування сільськогосподарської діяльності. Особливості оподаткування підприємств малого бізнесу, що оподатковуються за спрощеною системою оподаткування. Особливості обчислення та сплати податку платниками різних галузей за різними видами операцій та угод.

Тема 6. Акцизний податок.

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Особливості акцизного оподаткування в Україні. Поняття акцизу. Суб'єкти та об'єкти акцизного податку. Платники акцизного податку, об'єкт оподаткування. Перелік підакцизних товарів і ставки акцизного податку. Методика обчислення розміру акцизного податку, що підлягає перерахуванню до бюджету. Порядок включення акцизного податку у ціну товарів. Пільги з акцизного податку. Особливості оподаткування акцизним податком тютюнових виробів та алкогольних напоїв. Специфіка оподаткування акцизним податком транспортних засобів. Специфіка оподаткування нафтопродуктів. Складення та подання звітності по акцизному податку. Особливості маркування підакцизних товарів. Строки сплати акцизного податку. Штрафні санкції за порушення нарахування та сплати акцизного податку.

Тема 7. Мито та митні платежі як складова податкової системи України.

Митна політика України. Сутність та призначення мита. Основні поняття митної справи: митна територія та митний кордон, ввезення, вивезення і транзит товарів, види об'єктів, що переміщуються через митний кордон, митне оформлення, декларування.

Види мита в Україні. Платники і об'єкти оподаткування. Товари що не підлягають оподаткуванню при ввезенні на митну територію України. Митний брокер, його права та повноваження. Визначення митної вартості, її достовірності. Порядок обчислення, стягнення та перерахування в бюджет митних платежів. Контроль митних органів за сплатою митних платежів юридичними особами.

Митний тариф України. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 8. Платежі за використання природно-ресурсного потенціалу.

Основи ресурсного оподаткування. Принципи встановлення плати за ресурси. Плата за ресурси як засіб впливу на економічне та раціональне використання ресурсів. Види платежів за ресурси, особливості формування ставок та визначення платників.

Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин. Платники рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин. Об'єкти оподаткування. Об'єкти, які не підлягають оподаткуванню рентною платою за користування надрами для видобування корисних копалин. Витрати платника рентної плати. Ставки рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин.

Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Платники рентної плати. Об'єкти оподаткування. Подання декларації, строки сплати, відповідальність платників та контроль за справлянням рентної плати.

Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України. Платники рентної плати. Об'єкти оподаткування. Ставки рентної плати, понижувальний та підвищувальний коефіцієнти. Порядок нарахування податкових зобов'язань з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України.

Рентна плата за спеціальне використання води. Платники рентної плати. Об'єкти оподаткування. Ставки рентної плати, коригуючі коефіцієнти. Порядок подання декларації, строки сплати, відповідальність платників рентної плати та контроль за її справлянням.

Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів. Платники рентної плати. Об'єкти оподаткування та ставки рентної плати. Порядок нарахування податкових зобов'язань з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів. Порядок подання декларації, строки сплати, відповідальність платників рентної плати та контроль за її справлянням.

Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування

трубопроводами аміаку територією України. Платники рентної плати. Об'єкти оподаткування. Ставки рентної плати та суми податкових зобов'язань.

Тема 9. Екологічне оподаткування.

Значення екологічного податку. Платники податку. Об'єкт та база оподаткування екологічним податком. Ставки податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення. Ставки податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти. Ставки податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах. Ставки податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені). Ставки податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк. Порядок обчислення податку. Порядок подання податкової звітності та сплати податку.

Тема 10. Оподаткування доходів суб'єктів малого бізнесу.

Порядок визначення кола суб'єктів спрощеної системи оподаткування з числа юридичних та фізичних осіб. База оподаткування за спрощеною системою. Ставки спрощеної системи оподаткування. Особливості сплати інших податків суб'єктами спеціального режиму оподаткування. Порядок оподаткування суб'єктів малого бізнесу за спрощеною системою при застосуванні різних ставок оподаткування. Порядок нарахування та перерахування податку. Порядок видачі свідоцтва про право сплати єдиного податку. Порядок визначення доходів та їх склад для платників єдиного податку першої - третьої груп. Об'єкт та база оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи. Ставки єдиного податку. Податковий (звітний) період. Порядок нарахування та строки сплати єдиного податку. Ведення обліку і складення звітності платниками єдиного податку. Особливості нарахування, сплати та подання звітності з окремих податків і зборів платниками єдиного податку. Особливості визначення загального мінімального податкового зобов'язання платників єдиного податку. Порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку. Відповідальність платника єдиного податку. Документальна перевірка платників єдиного податку.

Тема 11. Особливості місцевих податків та зборів.

Податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки. Платники податку. Об'єкт та база оподаткування. Пільги з податку, що сплачується на відповідній території з об'єктів житлової нерухомості. Ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості. Податкове зобов'язання.

Транспортний податок. Платники податку. Об'єкт та база оподаткування. Ставки податку та строки сплати.

Платники плати за землю. Об'єкти та база оподаткування платою за землю. Оподаткування земельних ділянок, наданих на землях лісогосподарського призначення (незалежно від місцезнаходження), земельним податком. Ставка земельного податку за земельні ділянки, у тому числі право на які фізичні особи мають як власники земельних часток (паїв), нормативну грошову оцінку яких проведено (незалежно від місцезнаходження). Ставки земельного податку за земельні ділянки, у тому числі право на які фізичні особи мають як власники земельних часток (паїв), нормативну грошову оцінку

яких не проведено. Пільги щодо сплати земельного податку для юридичних та фізичних осіб. Земельні ділянки, які не підлягають оподаткуванню земельним податком. Особливості визначення земельного податку за земельні ділянки, що перебувають у консервації, або забруднені вибухонебезпечними предметами, або непридатні для використання у зв'язку з потенційною загрозою їх забруднення вибухонебезпечними предметами. Особливості оподаткування платою за землю. Податковий період, порядок обчислення та сплати плати за землю. Орендна плата. Індксація нормативної грошової оцінки земель.

Туристичний збір. Платники збору. Ставка та база справляння збору. Податкові агенти та місця проживання (ночівлі). Особливості справляння збору та порядок сплати.

Збір за місця для паркування транспортних засобів. Платники збору. Об'єкт, ставка та база оподаткування збором. Особливості встановлення збору. Порядок обчислення та строки сплати збору.

Страховання

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування.

Сутність та зміст економічної категорії «страхування». Ознаки страхування. Функції страхування (ризикова, превентивна, контрольна, кредитна, інвестиційна тощо). Принципи страхування (вільний вибір страховика і виду страхування; страховий ризик; страховий інтерес тощо).

Тема 2. Класифікація страхування.

Необхідність класифікації в страхуванні. Класифікація страхування за історичними ознаками. Класифікація страхування за економічними признаками (за спеціалізацією страховика, за родом небезпеки, за статусом страховика). Поділ страхування на галузі, підгалузі та види. Класифікація страхування за юридичними ознаками (за вимогами міжнародних угод, згідно потреб внутрішнього законодавства, за формою проведення). Обов'язкові та добровільні види страхування.

Тема 3. Методи управління страховим ризиком.

Поняття та основні характеристики страхового ризику. Ознаки страхового ризику. Класифікація ризиків в страхуванні. Методи управління страховим ризиком. Роль ризик-менеджменту у виявленні, розпізнаванні, ідентифікації на страховий ризик та визначення методів впливу.

Тема 4. Аналіз страхового ризику.

Оцінка ризику і визначення доцільності його страхування. Сутність актуарних розрахунків. Структура страхового тарифу (нетто-ставка, навантаження). Методи розрахунку страхового тарифу (регресний метод, метод математичної статистики та розрахунку дохідності, метод аналогій з іншими компаніями, метод експертних оцінок, метод на базі теорії ймовірності). Розрахунок тарифних ставок з загальних видів страхування. Розрахунок тарифних ставок зі страхування життя. Розрахунок тарифних ставок зі страхування життя з використанням комутаційних чисел.

Тема 5. Ринок страхування в Україні та в європейських країнах.

Історія розвитку страхового ринку України. Етапи становлення страхування в Україні. Фактори впливу на український страховий ринок. Економічний зміст страхового ринку. Загальна характеристика страхового ринку України (поняття страхового ринку). Організаційна структура страхового ринку України. Інституціональна структура страхового ринку України. Територіальна структура страхового ринку України. Галузева структура страхового ринку. Характеристика суб'єктів страхового ринку (страховик, страхувальник, вигодонабувач, страхові посередники, професійні оцінювачі ризику та збитку). Стан розвитку страхового ринку України. Характеристика особливостей страхових ринків країн Європи. Визначення євроінтеграційного потенціалу ринку страхування методом ранжування.

Тема 6. Страхова організація.

Поняття і принципи побудови моделі управління страховою організацією. Система управління страховиком в Україні. Класифікація страхової організації (за формою власності, за характером наданих послуг, за територією здійснення діяльності, за обсягом статутного капіталу, за системою страхування). Внутрішня структура страхової компанії (філія, відділення, представництва, агентства). Організаційна структура страховиків (лінійна, функціональна, лінійно-штабна). Товариства взаємного страхування. Характеристика об'єднань страховиків в Україні (Ліга страхових організацій України, Моторне (транспортне) страхове бюро).

Тема 7. Державне регулювання та нагляд за діяльністю на ринку страхування.

Історія створення законодавчої бази, що регулює страхову діяльність в Україні. Характеристика та аналіз чинного законодавства регулюючого діяльність на ринку страхування. Страховий договір його структура. Правила страхування. Методи державного регулювання (реєстрація страхових компаній, видача ліцензій, контроль за діяльністю, вихід страхової компанії з ринку). Діяльність регулятора на страховому ринку. Відповідність вітчизняного законодавства європейському.

Тема 8. Особисте страхування.

Економічне значення особистого страхування його класифікація Особливості особистого страхування. Сучасний стан особистого страхування. Медичне страхування. Об'єкти медичного страхування і суб'єкти договору: страховик, страхувальник, застрахована особа та вигодонабувач. Проблеми медичного страхування в країні. Сутність страхування від нещасного випадку. Об'єкти страхування від нещасного випадку і суб'єкти договору: страховик, страхувальник, застрахована особа та вигодонабувач. Сутність страхування життя. Функції та принципи страхування життя. Об'єкти страхування життя і суб'єкти договору: страховик, страхувальник, застрахована особа та вигодонабувач. Сутність пенсійного страхування.

Тема 9. Майнове страхування.

Економічне значення майнового страхування. Об'єкти майнового страхування та суб'єкти. Класифікація майнового страхування. Характеристика

добровільних видів майнового страхування. Системи страхового забезпечення, що застосовуються в майновому страхуванні: дійсна вартість, пропорційна система; система першого ризику, система відбудованої вартості, система дробової частини, система граничного відшкодування.

Тема 10. Страхування відповідальності.

Економічне значення страхування відповідальності. Об'єкти страхування відповідальності та суб'єкти. Класифікація страхування відповідальності. Порядок визначення в договорі страхування ліміту страхової відповідальності, тобто страхової суми. Характеристика окремих видів страхування: цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Тема 11. Перестраховання і співстраховання.

Сутність перестраховання, стан і перспективи розвитку. Характеристика суб'єктів перестраховання. Комісії в перестрахованні. Методи перестраховання (факультативний, облігаторний і факультативно-облігаторний). Форми проведення перестраховання (пропорційна та непропорційна). Види договорів пропорційного перестраховання (квотний, ексцедентний, змішаний). Види договорів непропорційного перестраховання (ексцеденту збитку, ексцеденту збитковості). Зміст співстраховання й механізм його застосування. Страхові пули.

Тема 12. Доходи, витрати і прибуток страховика.

Грошовий обіг страхової організації. Доходи страхової компанії, їх структура. Витрати страховика та їх склад. Фінансові результати страховика. Формування прибутку страховиків в Україні. Особливості оподаткування страховиків в Україні.

Тема 13. Фінансова надійність страхової компанії.

Поняття фінансової надійності страховика. Платоспроможність страхової організації, її значення. Умови забезпечення платоспроможності згідно з Законом України «Про страхування». Показники платоспроможності страхових організацій. Запас платоспроможності. Економічний сенс і порядок обчислення фактичного та нормативного запасу платоспроможності. Страхові резерви страховиків які здійснюють загальні види страхування (технічні резерви): резерв премій, резерв збитків. Методи формування та обліку резерву премій (метод $\frac{1}{4}$, метод $\frac{1}{365}$, метод $\frac{1}{24}$, метод коефіцієнта збитковості). Методи формування та обліку резерву збитків (метод фіксованого відсотка, модифікація ланцюгового методу, метод Борнхуеттера-Фергюсона). Страхові резерви страховиків які здійснюють страхування життя: довгострокових зобов'язань (математичні резерви), належних виплат страхових сум. Резерви довгострокових зобов'язань (математичні резерви) складаються з: резервів нетто-премій, резервів витрат на ведення справи, резервів вирівнювання, резерву бонусів. Резерв належних виплат страхових сум складається з: резерву заявлених, але не врегульованих збитків, резерву збитків, що виникли, але не заявлені.

Фондовий ринок

Тема 1. Сутність, функції та структура фондового ринку

Сутність та функції фондового ринку. Історичні аспекти розвитку фондового ринку. Класифікація фондових ринків. Принципи функціонування фондового ринку Первинний ринок. Вторинний ринок. Біржовий ринок. Позабіржовий ринок. Регіональні, національні та міжнародні фондові ринки.

Тема 2. Регулювання фондового ринку

Сутність і мета регулювання фондового ринку. Внутрішнє регулювання. Зовнішнє регулювання. Основні принципи регулювання ринку цінних паперів. Елементи регулювання ринку цінних паперів: створення нормативної бази, ліцензування професійних учасників ринку, реєстрація емісії цінних паперів, нагляд, контроль, правозастосування. Регулятивна інфраструктура фондового ринку. Роль держави у регулюванні ринку цінних паперів. Діяльність Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Саморегульовані організації на фондовому ринку. Правова інфраструктура регулювання фондового ринку.

Тема 3. Інфраструктура фондового ринку та його професійні учасники

Сутність та структура учасників фондового ринку. Структура емітентів та інвесторів на фондовому ринку. Професійні учасники фондового ринку та види професійної діяльності. Сутність та функції емітентів цінних паперів. Сутність інвесторів, мета і способи здійснення операцій з цінними паперами. Інституційні та індивідуальні інвестори.

Тема 4. Інститути фондового ринку

Сутність та функції фінансових інститутів. Види фінансових інститутів. Інститути спільного інвестування на фондовому ринку. Банківські установи на фондовому ринку. Страхові компанії. Недержавні пенсійні фонди на фондовому ринку.

Тема 5. Цінні папери та ціноутворення на фондовому ринку

Цінні папери та їх класифікація. Теорії ціноутворення на фондовому ринку. Поняття, етапи проведення та класифікація торговельних операцій з цінними паперами. Роль та особливості функціонування первинного ринку. Сутність вторинного ринку цінних паперів та його функції в економічній системі. Фінансовий інжиніринг та інновації на фондовому ринку. Хеджування на фондовому ринку

Тема 6. Ринок акцій

Поняття акції. Взаємні права та обов'язки акціонерів та емітентів. Види акцій. Прості акції. Привілейовані акції. Іменні акції. Акції на пред'явника. Платні акції. Преміальні акції. Вітчизняні акції. Іноземні акції. Класифікація акцій в залежності від ступеня ризику та величини доходності. Класифікація цін на акції. Значний пакет акцій. Контрольний пакет акцій. Балансова вартість акцій. Ліквідаційна вартість акцій. Оцінка привілейованих акцій. Оцінка простих акцій: з постійними дивідендами, з постійним приростом дивідендів, з непостійним приростом дивідендів. Визначення доходу від акцій. Економіко-

статистичні показники характеристики акцій.

Тема 7. Ринок облігацій

Поняття облігації. Взаємні права та обов'язки емітента і власника облігації. Види облігацій. Процентні облігації. Дисконтні облігації. Цільові облігації. Конвертовані облігації. Забезпечені і незабезпечені облігації. Державні облігації. Місцеві облігації. Військові облігації. Корпоративні облігації. Короткострокові, середньострокові, довгострокові та безстрокові облігації. Класифікація цін на облігації. Визначення вартості облігацій. Доходність облігацій. Номінальний дохід. Поточний дохід. Дохід до дати погашення. Дохід до дати викупу. Реалізований прибуток. Показники характеристики облігацій.

Тема 8. Ринок векселів

Сутність векселя, історична довідка його обігу. Види векселів. Прості векселі. Переказні векселі. Комерційні векселі. Фінансові векселі. Індосамент векселів. Акцепт векселів. Аваль векселів. Протест векселів. Банківські операції з векселями. Дисконтування векселів. Доміциляція векселів. Інкасування векселів. Надання банківського авалю по вексельних зобов'язаннях. Видача кредиту під заставу векселів. Обіг векселів на міжбанківських ринках.

Тема 9. Державні та муніципальні цінні папери

Сутність та цілі випуску державних цінних паперів в Україні. Правила проведення аукціонів для первинного розміщення державних цінних паперів. Здійснення відкритого продажу цінних паперів. Види та способи виплат доходів на державні цінні папери. Основні порівняльні характеристики державних цінних паперів. Класифікація державних неринкових цінних паперів.

Характеристика муніципальних цінних паперів, що випускаються місцевими органами влади з метою мобілізації коштів для виконання місцевих програм, зв'язаних з об'єктами громадського користування.

Види цінних паперів та особливості українських та місцевих позик.

Тема 10. Ринок похідних цінних паперів

Причини появи та розвитку ринку похідних цінних паперів. Сутність та види опціонних контрактів: довгий опціон кол, короткий опціон кол, довгий опціон пут, короткий опціон пут. Права та обов'язки продавця та покупця опціонного контракту. Результати угод для кожної зі сторін. Прості та складні опціонні стратегії на фондовому ринку. Опис опціонних стратегій: стелаж, стріп, стреп, спред (у різних комбінаціях). Форвардні контракти та їх особливості. Обов'язки продавця та покупця контракту. Види форвардних контрактів. Результати угод для кожної зі сторін. Ф'ючерсні контракти, їх значення, види. Обов'язки сторін. Роль клірингово-розрахункової палати біржі. Результати угод для кожної зі сторін. Своп-контракти, їх види та особливості використання. Поняття варантів, їх призначення.

Тема 11. Основи функціонування біржового ринку та організація біржової торгівлі

Біржовий ринок: суть та історія розвитку. Поняття та принципи

організації біржової діяльності. Правовий статус та організаційна структура бірж. Тенденції розвитку біржових ринків. Регулювання біржової діяльності. Біржові торги: поняття, принципи, порядок проведення. Процедура лістингу на фондовій біржі. Біржове котирування. Біржові угоди та учасники біржової торгівлі. Проведення біржових торгів. Кліринг і розрахунки за біржовими угодами

Тема 12. Характеристика міжнародних фондових ринків

Поняття та структура міжнародних фондових ринків. Фінансові інструменти міжнародних фондових ринків. Види та призначення міжнародних цінних паперів. Американські та глобальні депозитарні розписки. Євроакції, єврооблігації, євроноти та інші види європаперів. Сек'юритизація боргів корпорацій, держави та кредитно-фінансових установ. Еволюція та основні тенденції розвитку міжнародних фондових ринків. Характеристика національних особливостей фондових ринків США, Великобританії, Японії, Німеччини, Франції, країн із перехідною економікою

Особливості функціонування та динаміка міжнародного ринку акцій. Сутність, структура та особливості функціонування міжнародного ринку боргових цінних паперів. Становлення міжнародного ринку деривативів.

Фінанси підприємств

Тема 1. Основи фінансів підприємств.

Поняття й сутність фінансів підприємств. Функції фінансів як внутрішня властивість і форма вияву їх сутності. Сфери фінансових відносин підприємств. Внутрішні та зовнішні фінансові відносини підприємств. Сутність фінансових ресурсів, їх характеристика та напрямки використання. Методи й способи формування фінансових ресурсів. Власні, позикові та залучені джерела формування фінансових ресурсів і їх характеристика. Державне регулювання формування фінансових ресурсів підприємств та ефективності їх використання. Основи організації фінансів підприємств: комерційний розрахунок, неприбуткова діяльність, кошторисне фінансування. Зміст, завдання та організація фінансової роботи на підприємствах.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств.

Сутність і значення грошових розрахунків в організації виробничо-господарської діяльності підприємства. Принципи організації розрахунків. Види банківських рахунків і порядок їх відкриття. Техніка проведення безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, акредитивами, векселями, чеками та сфери їх застосування. Розрахунки при наданні факторингових послуг підприємствам. Вимоги до їх проведення і сфера використання. Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст і значення для забезпечення господарської діяльності. Порядок пред'явлення претензій по розрахунках. Економічні й фінансові санкції у системі грошових розрахунків і платежів.

Тема 3. Грошові надходження та витрати підприємств.

Економічна характеристика, склад і класифікація грошових надходжень (витрат) підприємств відповідно до виду діяльності. Внутрішні та зовнішні джерела грошових надходжень підприємств. Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та його види. Розрахунок та планування доходу від реалізації товарів (робіт, послуг). Фактори, які впливають на величину доходу. Розподіл доходу від реалізації продукції. Грошові надходження від фінансово-інвестиційної діяльності підприємств. Поняття витрат на виробництво і реалізацію продукцію та їх основні елементи.

Тема 4. Формування і розподіл прибутку.

Економічний зміст прибутку. Прибуток як результат господарської діяльності підприємства. Собівартість продукції та її вплив на прибуток. Установлення цін на продукцію, їх вплив на формування прибутку. Формування прибутку підприємства відповідно до виду діяльності. Методи розрахунку прибутку, фактори, які впливають на його величину. Розподіл прибутку підприємства. Чистий фінансовий результат (прибуток) підприємства, його зміст, значення та напрямки використання. Нерозподілений прибуток і його роль у діяльності підприємства. Показники рентабельності та їх використання при прийнятті фінансових рішень.

Тема 5. Оподаткування підприємств.

Система оподаткування підприємств, її функції та призначення. Види податків і обов'язкових платежів підприємства, джерела їх сплати. Економічний зміст, порядок обчислення та внесення до бюджету непрямих податків. Прямі податки та їх характеристика. Оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Обов'язкові відрахування підприємств у державні цільові фонди та їх характеристика. Порядок оцінювання впливу оподаткування на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Тема 6. Оборотні кошти та їх організація на підприємстві.

Сутність, склад і структура оборотних коштів. Класифікація і принципи організації оборотних коштів. Система організації оборотних коштів. Необхідність і способи визначення потреби в оборотних коштах. Нормативи виробничих запасів. Норматив витрат майбутніх періодів. Норматив оборотних коштів для незавершеного виробництва. Норматив оборотних коштів для готової продукції. Джерела формування оборотних коштів. Показники стану й ефективності використання оборотних коштів: показники стану власних оборотних коштів; показники використання оборотних коштів і шляхи прискорення їх обертання; вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства.

Тема 7. Кредитування підприємств.

Необхідність і сутність кредитування підприємств. Характеристика видів та форм кредитів, їх використання в господарській діяльності підприємств. Види банківських кредитів та їх класифікація. Порядок та способи надання банківського кредиту. Оцінка кредитоспроможності позичальника та її основні елементи. Порядок погашення кредиту та відсотків за користування. Джерела сплати банківського кредиту. Небанківське кредитування

підприємств: комерційне кредитування підприємств; лізингове кредитування підприємств, факторинг.

Тема 8. Фінансові ризики підприємства, їх оцінка та методи нейтралізації.

Поняття фінансових ризиків підприємства та джерел їх утворення. Класифікація фінансових ризиків підприємства. Ідентифікація та оцінка фінансових ризиків в управлінні підприємством. Методи оцінки фінансових ризиків підприємства. Методи зниження й нейтралізації фінансових ризиків: мінімізація, страхування та диверсифікація.

Тема 9. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів.

Суть, склад і оцінка основних засобів та інших необоротних активів підприємства. Сутність основних засобів та їх відтворення. Показники стану та ефективності використання основних засобів. Амортизаційна політика та її вплив на формування фінансових ресурсів підприємства. Знос і амортизація основних засобів. Сутність і склад капітальних вкладень. Джерела і порядок фінансування капітальних вкладень. Фінансування ремонту основних засобів. Показники забезпечення, стану й ефективності використання основних засобів підприємства. Показник фондомісткості виробництва. Показник фондоозброєності праці. Коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у вартості майна підприємства.

Тема 10. Оцінка фінансового стану підприємства.

Необхідність і значення оцінки фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Показники оцінки фінансового стану підприємства. Оцінка майнового стану підприємства. Сутність ліквідності підприємства. Показники ліквідності і методика їх визначення. Сутність платоспроможності. Фактори, що впливають на платоспроможність підприємств. Фінансова стійкість підприємства, її сутність. Система показників фінансової стійкості підприємства, методика їх розрахунку і оцінки. Показники ділової активності. Показники рентабельності. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 11. Фінансове планування на підприємствах.

Зміст, мета і завдання фінансового планування. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємств у фінансових ресурсах, прогнозування їх надходжень. Методи фінансового планування. Метод коефіцієнтів. Інформаційна база фінансового планування. Аналіз фінансових показників звітного періоду. Показники виробничо-господарської діяльності планового періоду як вихідна база для фінансового планування. Зміст та структура фінансового плану підприємства. Розрахунок доходів. Визначення виручки від реалізації продукції, робіт та послуг. Розрахунок надходжень від фінансових інвестицій. Визначення потреби в довгострокових кредитах, в залучених коштах з інших зовнішніх джерел. Розрахунок витрат на виробництво і реалізацію продукції, відрахувань у цільові фонди. Планування витрат на розширення, реконструкцію і технічне переоснащення виробництва. Зміст і призначення перевірконої таблиці до фінансового плану. Порядок її складання. Виконання фінансового плану. Контроль за виконанням фінансового плану.

Зміст оперативного фінансового плану надходження коштів і платежів. Його призначення, порядок складення і контроль за виконанням.

Тема 12. Фінансова санація та банкрутство підприємств.

Сутність та ціль фінансової санації підприємств. Випадки в яких можуть прийматися рішення о проведенні фінансової санації підприємства. Етапи і порядок проведення санації. Оперативний санаційний контролінг. Фінансова криза на підприємстві, її симптоми і фактори виникнення. Санаційний аудит. Чиста санація. Порядок погашення балансових збитків підприємств. Внутрішні резерви і джерела фінансової стабілізації. Зовнішні фінансові джерела санації підприємства. Санація з притягненням коштів власників підприємства. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника. Фінансова участь персоналу в санації підприємства. Економіко-правові аспекти санації і банкрутства господарських суб'єктів. Фінансова санація за рішенням арбітражного суду. Передумови і наслідки банкрутства підприємства. Санація шляхом реорганізації (реконструкції). Державна фінансова підтримка санації підприємств. Розробка проекту фінансового оздоровлення підприємств.

4. Приклади розв'язання типових розрахунково-практичних завдань

Задача 1

Визначте загальну суму видатків школи на харчування учнів, в яких продовжений режим денного навчання, за такими даними:

1. Кількість учнів, які переведені на продовжений режим денного навчання: на 1 січня – 280 та на 1 вересня – 295.
2. Ціна харчування 1 учня в день – 20 грн
3. Кількість днів харчування в рік - 210.
4. За рішенням міської ради, від оплати за харчування звільняються: повністю - 15% учнів;- на 50 відсотків - 10 % учнів та на 25 відсотків - 8 % учнів.

Розв'язок до задачі 1:

1. Визначаємо середньорічну кількість учнів за формулою:

$$K = \frac{K1 \times 8 + K2 \times 4}{12} = \frac{280 \times 8 + 295 \times 4}{12} = 285 \text{ учнів}$$

2. Визначаємо суму на яку звільняються учні школи від оплати за харчування:

$$\text{Повністю } 285 \times 15\% = 43 \text{ (учні)}$$

$$43 \times 20 \times 210 = 180600 \text{ (грн)}$$

$$\text{На 50 відсотків } 285 \times 10\% = 29 \text{ (учнів)}$$

$$29 \times 10 \times 210 = 60900 \text{ (грн)}$$

$$\text{На 25 відсотків } 285 \times 8\% = 23 \text{ (учнів)}$$

$$23 \times 5 \times 210 = 24150 \text{ (грн)}$$

3. Визначаємо загальну суму для кошторису на яку звільняються учні

школи від оплати за харчування: $180600+60900+24150=265650$ (грн)

Задача 2

Визначте річний фонд оплати праці вчителів загальноосвітньої школи за такими даними:

1. Норма навчального навантаження на одного вчителя на тиждень 18 год.
2. Розмір педагогічної години для окремих категорій складає:
 - вищої категорії – 25 грн;
 - першої категорії – 23 грн;
 - другої категорії – 21 грн;
 - категорія «спеціаліст» – 20 грн
3. Всього в школі працює 75 вчителів, з них:
 - вищої категорії – 25;
 - першої категорії – 21;
 - другої категорії – 15;
 - категорія «спеціаліст» – 14.

Розв'язок до задачі 2:

1. Визначаємо вартість педагогічних годин за рік по окремих категоріях:

Якщо навантаження на тиждень складає 18 год., то на рік складе 720 год. (18 год. \times 4 тижні \times 10 місяців - це норма навантаження)

Вищої категорії: $25 \times 720 = 18000$ (грн)

Першої категорії – $23 \times 720 = 16560$ (грн)

Другої категорії – $21 \times 720 = 15120$ (грн)

Категорії «спеціаліст» – $20 \times 720 = 14400$ (грн)

2. Визначаємо суму оплати за педагогічні годин на рік по окремих категоріях:

Вищої категорії: $18000 \times 25 = 450000$ (грн)

Першої категорії – $16560 \times 21 = 347760$ (грн)

Другої категорії – $15120 \times 15 = 226800$ (грн)

Категорії «спеціаліст» – $14400 \times 14 = 201600$ (грн)

3. Визначаємо річний фонд оплати праці вчителів загальноосвітньої школи: $450000 + 347760 + 226800 + 201600 = 1\,226\,160$ (грн)

Задача 3

На підставі приведених нижче даних визначити:

- а) сальдо фінансування за борговими зобов'язаннями;
- б) сальдо фінансування за активними операціями;
- в) загальний обсяг фінансування державного бюджету.

Показники	Значення показників, млн грн
Внутрішні запозичення	61 952,7
Погашення зовнішніх запозичень	31 248,6

Розміщення бюджетних коштів на депозитах та придбання цінних паперів	10 320,2
Надходження від приватизації державного майна	10 000,0
Повернення бюджетних коштів з депозитів та надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів	2 859,7
Бюджетні кошти на початок періоду	5,0
Бюджетні кошти на кінець періоду	5 000,0
Зовнішні запозичення	37 531,9
Погашення внутрішніх запозичень	34 651,0

Ст. 2 п. 51 БК фінансування бюджету - надходження та витрати бюджету, пов'язані із зміною обсягу боргу, обсягів депозитів і цінних паперів, кошти від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), зміна залишків бюджетних коштів, які використовуються для покриття дефіциту бюджету або визначення профіциту бюджету.

а) сальдо фінансування за борговими зобов'язаннями:

$$(61\,952,7 - 34\,651,0) + (37\,531,9 - 31\,248,6) = 33\,585,0 \text{ млн грн}$$

б) сальдо фінансування за активними операціями:

$$(2\,859,7 - 10\,320,2) + (5,0 - 5\,000) = -12\,455,6 \text{ млн грн}$$

в) загальний обсяг фінансування державного бюджету:

$$33\,585,0 + (-12\,455,6) + 10\,000 = 31\,129,4 \text{ млн грн}$$

Задача 4

На підставі наведених даних визначити суму витрат бюджету та суму фінансування бюджету.

Показники	Значення показників, млн грн
Надання кредитів з бюджету	10,2
Повернення кредитів до бюджету	8,4
Внутрішні запозичення	63,7
Погашення внутрішніх зобов'язань	22,3
Погашення зовнішніх зобов'язань	19,8
Розміщення бюджетних коштів на депозитах	6,7
Придбання цінних паперів	3,4
Повернення бюджетних коштів з депозитів	2,6
Надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів	4,7
Видатки бюджету	380,5

1) **Витрати бюджету** = видатки бюджету + надання кредитів з бюджету + погашення внутрішніх зобов'язань + погашення зовнішніх зобов'язань + розміщення бюджетних коштів на депозитах + придбання цінних паперів

$$\text{Витрати бюджету} = 380,5 + 10,2 + 22,3 + 19,8 + 6,7 + 3,4 = 442,9 \text{ млн грн}$$

2) **Фінансування бюджету** = (Внутрішні запозичення + Зовнішні

запозичення – Погашення внутрішніх зобов'язань – Погашення зовнішніх зобов'язань) + (Повернення бюджетних коштів з депозитів – Розміщення бюджетних коштів на депозитах) + (Надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів – Придбання цінних паперів)

Фінансування бюджету = $(63,7-22,3-19,8) + (2,6-6,7) + (4,7-3,4) = 18,8$ млн грн

Висновок: На підставі наведених даних ми знайшли витрати бюджету, які склали 442,9 млн грн, та фінансування бюджету в розмірі 18,8 млн грн.

Задача 5

Необхідно визначити суму ПДВ, яку необхідно сплатити до державного бюджету за результатами звітного місяця, якщо підприємство реалізує різні види продукції.

Вихідні дані:

Протягом звітного місяця здійснено такі операції:

1. Придбано сировину для основного виробництва на суму 48 000 грн (з ПДВ).
2. Реалізовано конструкції для торгівельних павільйонів – 51 000 грн.
3. Відвантажено готову продукцію на суму 42 000 грн (без ПДВ).
4. Продано продукцію спеціального призначення для інвалідів на суму 780 грн.
5. Придбано верстати для використання у виробництві товарної продукції, на суму 28 000 грн (без ПДВ).
6. Виплачено зарплату на суму 46 000 грн.

Розв'язання:

Суму ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету за результатами звітного періоду, розраховуємо за формулою, грн.:

$$\text{ПДВ} = \text{ПЗ} - \text{ПК}$$

Розглядаємо операції в порядку їх здійснення:

1. Придбано сировину для основного виробництва на суму 48 000 грн (з урахуванням ПДВ).
 $\text{ПК} = 48\,000 \text{ грн.} \times 20\%/120\% = 8\,000 \text{ грн.}$
2. Реалізовано конструкції для торгівельних павільйонів – 51 000 грн.
 $\text{ПЗ} = 51\,000 \text{ грн.} \times 20\%/120\% = 8\,500 \text{ грн.}$
3. Відвантажено готову продукцію на суму 42 000 грн (без урахування ПДВ).
 $\text{ПЗ} = 42\,000 \text{ грн.} \times 20\%/100 = 8\,400 \text{ грн.}$
4. Продано продукцію спеціального призначення для інвалідів на суму 780 грн – дану операцію звільнено від оподаткування

5. Придбано верстати для використання у виробництві товарної продукції, на суму 280 000 грн оприбутковуються на склад без ПДВ

$$\text{ПК} = 28\ 000 \text{ грн.} \times 20\%/100 = 5\ 600 \text{ грн.}$$

6. Виплачено зарплату на суму 46 000 грн – не є об'єктом оподаткування ПДВ.

$$\text{Отже, ПДВ} = 8\ 500 + 8\ 400 - 8\ 000 - 5\ 600 = 3\ 300.$$

Задача 6

11 травня поточного року ТзОВ «Азалія» придбало у підприємства-нерезидента легковий автомобіль, який був у використанні два роки. Робочий об'єм циліндрів 2200 см³. Визначити митну вартість автомобіля з урахуванням митних платежів на основі наведених нижче умов контракту:

1. Контрактна вартість автомобіля 4 900 Євро.
2. Мито – 10%.
3. Акцизний податок 1,643 євро за 1 см³.
4. Курс євро на дату митного оформлення 31,35 грн./євро.

Розв'язання:

Контрактна вартість у гривнях: 4900 Євро*31,35 грн./євро=153 615 грн.

Мито: 153 615 грн. *10% = 15 361,5 грн.

Акцизний податок 2200 см³*1,643 євро/1 см³= 3614,6 Євро*31,35 грн./євро=113 317,71 грн.

Митна вартість автомобіля з урахуванням митних платежів становить: 153 615 + 15 361,5 + 113 317,71 = 282 294,21 грн.

Задача 7

На територію України ввезено вино ігристе (500 пляшок місткістю 0,7 л) вартістю 13 EUR за 1 пляшку. Витрати на транспортування до місця призначення – 300 євро (у т.ч. після перетину митного кордону України – 100 євро). Страхові витрати – 150 євро.

Курс євро на момент подання митної декларації становить 32,00 грн. за 1 EUR. Ставка мита – 1,5 EUR за 1л, ставка акцизного податку – 10,4 грн. за 1 л.

Розв'язання:

Контрактна вартість = (500 * 13 Євро) * 32 грн. = 208 000 грн.

Митна вартість = 208 000 + ((200 євро + 150 євро)*32 грн.) = 219 200 грн.

Оподаткований оборот = 500 шт. * 0,7 л = 350 літрів

Мито = 350 літрів * (1,5*32) = 16 800 грн.

Акцизний податок = 350 л * 10,4 грн. = 3 640 грн.

ПДВ = (219 200 + 16 800 + 3 640) * 0,2 = 47 928 грн.

Вартість однієї пляшки після розмитнення = (219 200 + 16 800 + 3 640 +

47 928) / 500 = 575,1 грн.

Задача 8

У лютому поточного року на користь фізичної особи нараховані такі доходи: заробітна плата в сумі 6600 грн.; аліменти, що виплачуються згідно з рішенням суду, – 800 грн.; сума відсотків за вкладом розміром 1000 грн. Визначити суму податку на доходи фізичної особи, виплати після сплати всіх податків, якщо вона являється матір'ю, яка виховує 4 дітей віком до 18 років.

Розв'язання:

З/п = 6 600 грн.

Гранична межа = 2 481 грн. * 1,4 = 3 470 грн. * 4 дітей = 13 880 грн.

ПСП = 2481 грн. * 50 % / 100 % = 1240,5 грн.

ПСП для платника = 1240,5 * 4 дітей = 4 962 грн.

ПДФО з/п = (6 600 – 4 962) * 0,18 = 294,84 грн.

Військовий збір з/п = 6 600 * 0,015 = 99 грн.

З/п на картковий (зарплатний) рахунок = 6 600 - 294,84 – 99 = 6 206,16 грн.

ЄСВ = 6 600 * 0,22 = 1452 грн.

ПДФО вклад = 1000 грн. * 0,18 = 180 грн.

Військовий збір вклад = 1000 грн. * 0,015 = 15 грн.

Відсотки до виплати = 1000 грн. – 180 грн. – 15 грн. = 805 грн.

Аліменти = 800 грн. (не оподатковуються)

Задача 9

У звітності банку відображені показники (млрд грн):

1. Кошти на кореспондентських рахунках в НБУ – 500;
2. Готівкові кошти – 80;
3. Кредити надані суб'єктам господарювання з кінцевим строком погашення до 1 року – 1700;
4. Боргові цінні папери з кінцевим строком погашення до 1 року – 600
4. Строкові кошти суб'єктів господарювання до 1 року – 2000;
5. Строкові кошти фізичних осіб до 1 року – 3200;
6. Інші зобов'язання з кінцевим строком погашення до 1 року - 1800

Визначити норматив короткострокової ліквідності та зробити висновок про його дотримання.

Розв'язання:

Норматив короткострокової ліквідності визначається за формулою:

$$Н6 = \frac{Ал}{З1} \cdot 100\%$$

де Ал - ліквідні активи з кінцевим строком погашення до одного року

31 - зобов'язання банку з кінцевим строком погашення до одного року.

$$H_6 = (80+500+1700+600) / (2000+3200+1800) = 41,1\% < 60\%$$

Нормативне значення має бути не менше 60%, отже норматив не дотримується.

Задача 10

Банк залучав вклади під 10 % річних. Клієнт поклав 20 травня на рахунок 50 тис. грн., а 10 жовтня він закрив рахунок. На вклад нараховувалися прості відсотки і при розрахунку кількості днів у місяці і році використовувалася методика «факт/факт». Знайти, яку суму вкладу одержав клієнт при закритті рахунку разом з нарахованими відсотками за весь термін дії вкладу?

Розв'язання:

При нарахуванні відсотків за депозитами перший і останній день існування вкладу не враховуються.

Сума відсотків (21 травня – 9 жовтня) = $(50000 * 0,1 * 142 \text{ днів}) / 365 = 1945$ (грн)

Загальна сума при закритті рахунку $500000 + 1945 = 501945$ грн

Задача 11

Відомі дані банку, млн грн:

1. Статутний капітал – 400;
2. Резервний фонд – 30 ;
3. Додатковий капітал – 460;
4. Вкладення в інші банки на умовах субординованого боргу – 10;
6. Вкладення в асоційовані, дочірні та ін. установи > 10% їх СК – 60;
7. Прибуток, спрямований на збільшення статутного капіталу – 20;

Банк новостворений. Визначити норматив мінімального розміру регулятивного капіталу і оцінити його дотримання.

Розв'язання:

Регулятивний капітал банку розраховується за такою формулою:

$$PK = OK + DK - B,$$

$$DK \leq OK$$

OK - основний капітал (капітал 1-го рівня);

DK - додатковий капітал (капітал 2-го рівня);

B - відвернення.

$$OK = 400 + 30 + 20 = 450$$

$$B = 10 + 60 = 70$$

ДК беремо в розмірі 450, що не перевищує розмір ОК

$$PK = 450 + 450 - 70 = 830 \text{ млн грн}$$

Значення нормативу мінімального розміру регулятивного капіталу банку (Н1) має становити 200 млн грн Тому нормативне значення дотримується.

Задача 12

Відомі дані банку, млрд грн:

1. Заборгованість за кредитами одного контрагента – 90;
2. Фінансові зобов'язання банку щодо контрагента – 5;
3. ОК – 200;
4. ДК – 150;
5. В – 40.

Розрахувати норматив Н7 та оцінити його дотримання?

Розв'язання:

Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7):

$$H7 = \frac{Zc}{PK} \times 100\%$$

де Zc - сукупна заборгованість за строковими та простроченими депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, простроченими нарахованими доходами, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку щодо одного контрагента (або групи пов'язаних контрагентів);

PK – регулятивний капітал банку.

Нормативне значення нормативу Н7 не має перевищувати 25%.

$$PK = 200 + 150 - 40 = 310$$

$$H7 = \frac{90+5}{310} \times 100\% = 30,65\% > 25\% - \text{не дотримується.}$$

Задача 13

Розрахувати виплати трьох страхових компаній по контрибуції за викрадений автомобіль вартістю 8 200 грн, який вони застрахували свого часу на суми відповідно: 6 500; 8 000; 8 200 грн; франшиза стосовно викрадення у двох страховиків була безумовною в розмірі – 5 %, у третього – умовною, в розмірі 8%.

Розв'язання:

а) Загальна страхова сума у трьох страховиків становить:

$$\text{Загальну страхову суму} = 6500 + 8000 + 8200 = 22\,700 \text{ грн}$$

б) Знаходимо частку кожного страховика в загальній страховій сумі:

$$\left. \begin{aligned} \text{Частка 1} &= 6500 * 100 \% / 22\,700 = 28,6 \% \\ \text{Частка 2} &= 8000 * 100 \% / 22\,700 = 35,2 \% \\ \text{Частка 3} &= 8200 * 100 \% / 22\,700 = 36,2 \% \end{aligned} \right\} 100 \%$$

в) знаходимо розмір франшизи в кожній страховій компанії:

$$F_{б1} = 6500 \text{ грн.} * 5 \% / 100 \% = 325 \text{ грн}$$

$$F_{б2} = 8000 \text{ грн.} * 5 \% / 100 \% = 400 \text{ грн}$$

$$F_{у3} = 8200 \text{ грн.} * 8 \% / 100 \% = 656 \text{ грн}$$

в) Для відшкодування збитків у зв'язку зі знищенням майна, що мав реальну вартість 8200 грн з урахуванням франшизи будуть розподілені в таких пропорціях:

$$Q_1 = 8200 \text{ грн} * 28,6 \% / 100 \% = 2345 \text{ грн} - 325 \text{ грн} = 2020 \text{ грн}$$

$$Q_2 = 8200 \text{ грн} * 35,2 \% / 100 \% = 2886 \text{ грн} - 400 \text{ грн} = 2486 \text{ грн}$$

$$Q_3 = 8200 \text{ грн} * 36,2 \% / 100 \% = 2968 \text{ грн}$$

$$Q_{\text{заг}} = 2020 \text{ грн} + 2486 \text{ грн} + 2968 \text{ грн} = 7474 \text{ грн}$$

Задача 14

Підприємство уклало зі страховим товариством договір страхування транспортних засобів на суму 250 тис грн. За договором страхування передбачена безумовна франшиза в розмірі 2,5% страхової суми, що знижує платежі за даним видом страхування на 3%. Визначити:

1) розмір страхового платежу, який має сплатити підприємство страховому товариству, якщо страховий тариф складає 2,8%;

2) розмір страхового відшкодування за завдані страхувальнику збитки у розмірі 150 тис. грн. за умови, що транспортні засоби страхувались на повну вартість.

Розв'язання:

$$S = 250\,000 \text{ грн}$$

$$F_{б} = 2,5 \% \quad Z = 3,0 \%$$

$$T = 150\,000 \text{ грн.}$$

$$C_{т} = 2,8 \%$$

$$\text{Страховий платіж} = 250\,000 * 2,8 \% / 100 \% = 7\,000 \text{ грн.} - (7\,000 * 0,03) = 6\,790 \text{ грн.}$$

$$F_{б} = 2,5 \% = 250\,000 * 2,5 \% / 100 \% = 6\,250 \text{ грн.}$$

$$\text{Страхове відшкодування} = 150\,000 * 250\,000 / 250\,000 - 6\,250 = 143\,750 \text{ грн.}$$

Задача 15

Застраховано врожай кукурудзи терміном на 1 рік. Обумовлено, що врожай застрахований на 60% від його вартості. За останні п'ять роки урожайність у господарстві була наступною: 30 ц/га, 25 ц/га, 17 ц/га, 18 ц/га, 20 ц/га при загальній площі посіву 550 га. Фактична урожайність поточного року досягла 18 ц, закупівельна ціна одного центнеру – 25 грн. Страховий тариф – 4,5%. Визначити суму страхового платежу, розмір збитків сільськогосподарського підприємства та суму страхового відшкодування.

Розв'язання:

$$\text{Середньорічна врожайність} = (30 + 25 + 17 + 18 + 20) / 5 = 22 \text{ ц/га}$$

$$\text{Вартість врожаю} = 22 \text{ ц/га} * 550 \text{ га} * 25 \text{ грн.} = 302\,500 \text{ грн}$$

$$\text{Страхова сума} = 302\,500 * 60\% / 100\% = 181\,500 \text{ грн}$$

$$\text{Страховий платіж} = 181\,500 * 4,5\% / 100\% = 8167,5 \text{ грн}$$

$$\text{Збиток} = (22 \text{ ц} - 18 \text{ ц}) * 550 \text{ га} * 25 \text{ грн.} = 55\,000 \text{ грн}$$

$$\text{Страхове відшкодування} = T * S / W$$

$$\text{Страхове відшкодування} = 55\,000 * 181\,500 / 302\,500 = 33\,000 \text{ грн}$$

Задача 16

Страхувальник застрахував свій автомобіль на 80 % його вартість. Вартість автомобіля в новому стані становить 140 000 грн. На момент укладення договору страхування процент його зносу склав 15 %. Знос на момент настання страхового випадку склав 20 %. За умовами договору страхування умовна франшиза складає 3 % від страхової суми. Внаслідок страхової події автомобіль відновленню не підлягає. Від автомобіля залишились окремі деталі, вартість яких складає 15 000 грн. У зв'язку зі страховою подією страхувальник поніс додаткові витрати по спасінню засобу транспорту у сумі 1850 грн. Визначити суму страхового відшкодування за договором страхування.

Розв'язання:

$$\text{Знос} = 140\,000 * 15\% / 100\% = 21\,000 \text{ грн}$$

$$\text{Страхова сума} = (140\,000 - 21\,000) * 80\% / 100\% = 95\,200 \text{ грн}$$

$$\text{Збиток} = ((B - I) + P) - Z$$

$$\text{Збиток} = (140\,000 - (140\,000 * 0,2)) + 1\,850 - 15\,000 = 98\,850 \text{ грн}$$

$$\text{Страхове відшкодування} = 98\,850 * 95\,200 / 140\,000 = 67\,218 \text{ грн}$$

Задача 17

В результаті дорожньо-транспортної пригоди знищено легковий автомобіль. Вартість автомобіля 160 000 грн. Знос на день укладання договору - 20%. Від автомобіля залишилися деталі на суму - 10 040 грн. На відновлення вказаних деталей витрачено володарем 1200 грн. Визначити суму страхового відшкодування, якщо: автомобіль був застрахований на 70 000 грн.

Розв'язання:

1) Вартість автомобіля на момент укладання договору з урахуванням зносу:

$$160\,000 * 0,8 = 128\,000 \text{ грн}$$

2) Збиток страхувальника:

$$\text{Збиток} = ((B - I) + P) - Z$$

$$128\,000 - 10\,040 + 1\,200 = 119\,160 \text{ грн}$$

3) Сума страхового відшкодування:

$$119\,160 * (70\,000 : 128\,000) = 65\,165,6 \text{ грн}$$

5. Список рекомендованих джерел

1. Колосінська М. І., Белей С. І., Бойда С. В. Економічна теорія : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с.
2. Пічугіна Ю. В., Максимова Ю. О., Матюк Т. В. Основи економічної теорії : метод. вказ. до практ. зан. та самот. роб. студ. спец. 033 «Філософія». Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2021. 52 с.
3. Корогодова О. О., Тимошенко Н. Ю., Іванова Т. В. Основи економічної теорії: самотійна робота : навч. посіб. з дисц. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. 181 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/39766> (дата звернення: 25.08.2023).
4. Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean M. Flynn. Economics: principles, problems, and policies. 22nd ed. NY : The McGraw-Hill Companies, Inc., 2021. 960 p.
5. Кокареєв І. В. Основи економічної теорії : навч. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 100 с.
6. Марченко О. С. Економічна теорія : навч.-метод. посіб. для студ. перш. (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спец. 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка». Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 131 с.
7. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підруч / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 412 с.
8. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / Т. Є. Стиценко, Г. В. Пронюк, Н. М. Сердюк, І. І. Хондак. – Харків : ХНУРЕ, 2018. 336 с.
9. Золотар О. О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія / О. О. Золотар. Київ : АртЕк, 2018. 446 с.
10. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія / А. Л. Клименко. – Харків : Юрайт, 2019. 176 с.
11. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокуренко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокуренка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
12. Віднійчук-Вірван Л. А. Міжнародні розрахунки і валютні операції: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2021. 216 с.
13. Гайдуцький А. П., Комар Н. В. Євроінтеграція та міжнародне публічне управління. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Євроінтеграція та міжнародне публічне управління» (навчально-методичний. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 177 с. URL: http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38159/1/%d0%84%d0%b2%d1%80% d0%be%d1%96%d0%bd%d1%82%d0%b5%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f_%d0%9d%d0%9c%d0%9a.pdf

14. Гутко Л.М., Драган О.О. Фінанси: Навчально-метод. посібник для практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Біла Церква, 2020. 156 с. С. 134-139. <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/4751>.

15. Європейський Союз – Україна. Київ: Представництво ЄС в Україні, 2017. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/ukraine-eu_2017_www.pdf.

16. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі: Електронний навчальний посібник. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/korniienko_np_ukr_yevropi_sviti/index.html

17. Міжнародні фінанси: теорет.-практ. посіб./ С. С. Доровська, В. П. Шило, С. Б. Ільїна [та ін.]. Київ: Кондор, 2021. 312 с.

18. Право Європейського Союзу : підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А.О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.]; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 9-те, змінене і допов. Харків : Право, 2019. С. 9-45. URL: https://www.researchgate.net/publication/277029817_Pravo_Evropskogo_Souzu_pidruchnik.

19. Савастеева О.М. Фінансові системи зарубіжних країн : навчальний посібник. Київ : ФОП Гуляева В. М., 2019. 177 с. URL : http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/26036/1/Posibnik_Savasteeva.pdf.

20. Бюджетний кодекс України URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

21. Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. Фінанси: навчальний посібник. Одеса, 2018. 262 с.

22. Журавльова Т.О. Фінанси: навчальний посібник / Т.О. Журавльова, Є.М. Ганевич, Т.С. Здорікова. К.: «Освіта України», 2014. 716 с.

23. Кудряшов В.П. Фінанси: навч. посіб. Херсон: Олді-плюс, 2021. 352 с.

24. Стойко О.Я., Дема Д.І. Фінанси: підручн. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. К.: Алерта, 2017. 406 с.

25. Фінанси: навчальний посібник / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с.

26. Фінанси. Підручник / І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій, та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.О. Лютого. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 720 с. Фінанси: навч. посіб. для здобувачів вищих навчальних закладів / М.П. Волохова, Ж.Б. Гарбар, Т.О. Журавльова, В.В. Коваль, В.М. Лисюк, Н.Л. Шлафман. Одеса: Фенікс, 2014. 226 с.

27. Чуйко Н. Г., Владимиров К. М. Місцеві фінанси: навч. посіб. Херсон: Олді-плюс, 2021. 352 с.

28. Дмитрик О. О., Алісов Є. О., Кобильнік Д. А. Фінансове право: підручник. К., Юридикаб 2022. 466 с.
29. Іванський А. Й. Фінансове право: підручник. Міжнар. гуманітар. ун-т, 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: Юнікорм Інтер, 2022. 484 с.
30. Савченко Л. А., Коваленко А. А., Анрущенко Г. С. Фінансово-контрольне право: підручник. 2-ге вид. К., Юнікорм Інтер, 2021. 348 с.
31. Тетарчук І., Дяків Т. Фінансове право. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. К., ЦУЛ, 2020. 160 с.
32. Філіпенко Т. В., Філіпенко А. С. Фінансове право у схемах : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2018. 150 с.
33. Фінансове право : конспект лекцій / укладач М. В. Плотнікова. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с.
34. Фінансове право : навч.-метод. посіб. (для здобувачів вищої освіти). 2-ге вид., доопр. і доп. [Електронне видання] / Т. Латковська, М. Сідор, Т. Голоядова. Одеса : Фенікс, 2023. 140 с.
35. Фінансове право: підручник / за заг. ред. О. П. Гетманець ; [Бандурка О. М., Гетманець О. П., Жорнокуй Ю. М. та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 392 с.
36. Фінансове право : підручник / за ред. Т. Є. Кагановської та М. П. Кучерявенка ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 432 с.
37. Фінансове право (схеми) / за ред. І. М. Бондаренко та Т. Є. Кагановської ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 276 с.
38. Банківська система: навчальний посібник / Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2020. 580 с.
39. Банківська система: підручник/ О. М. Тридід, Б. В. Самородов, І. М. Вядрова та ін. Львів: Новий Світ-2000, 2023. 536 с.
40. Стрельбицька Л.М. Стрельбицький М.П., Гіжевський В.К. Банківське безпекознавство: навч. посіб. Київ: Кондор, 2020. 602 с.
41. Береславська О. І. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навч. посіб. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 368 с.
42. Валютно-фінансові операції в міжнародному бізнесі: навчальний посібник / Т.В. Андросова, Л.Л. Носач, К.Ю. Величко, І.Ю. Мелушова, О.І. Печенка. Харків: ХДУХТ, 2019. 217с.
43. Варцаба В.І, Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: навч. посібник. Ужгород: видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с.
44. Кузнецова С. А., Болгар Т.М., Пестовська З. С. Банківська система: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури». 2014. 400 с.
45. Основи банківської справи: навч. посіб. / В. В. Іващенко, І. Ш. Невлюдов, Г. А. Краснобрижа та ін.. - Київ: Кондор, 2021. 150 с.

46. Савіна Л.О. Фінансовий аналіз у комерційному банку: навч. посіб. Київ: Кондор, 2021. 190 с.
47. Стечишин Т. Б., Малахова О. Л. Банківська справа: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 404 с.
48. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С.В. Качула, Г.Є. та ін. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
49. Бюджетна система: підручник / за ред. В.Г. Дем'янишина. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 460 с.
50. Бюджетна система: підручник / І.В. Алексєєв та ін. ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2019. 399 с.
51. Миськів Г. Бюджетна система: теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях): навчальний посібник. Львів: Растр -7, 2020. 272 с.
52. Піхоцька О.М., Фурдичко Л.Є., Синютка Н.Г. Бюджетна система: навч. посіб. Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів : ТНЕУ, 2019. 327 с.
53. Проць Н. Бюджетна система: навч. посіб. Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Луцьк: Вежа-Друк, 2019. 267с.
54. Юшко С.В. Практикум із бюджетної системи: навч. посіб. ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 187 с.
55. Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Якимів А.І. Бюджетна система: практикум: навч. посібник. Львів.: «Новий Світ-2000», 2021. 400 с.
56. Біляк Ю. В., Тітенко З. М. Податкова система : навч. посіб. / Нац. унт біоресурсів і природокористування України. Київ: НУБіП України, 2021. 633 с.
57. Варналій З. С., Романюк М. В. Податкова система : підручн. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Знання України, 2019. 567 с.
58. Кузь В.І. Податкова система: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.
59. Становлення та розвиток податкової системи України : монографія / М. Г. Волощук [та ін.] ; Ужгород. нац. ун-т, Юрид. ф-т, Голов. упр. держ. податк. служби України у Закарпат. обл., Місц. осередок ГО "Всеукр. асоц. ветеранів ДПС України" Закарпат. обл. Ужгород: Вид-во О. Гаркуші, 2021. 169 с.
60. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.
61. Податкова система: практикум: навч. посіб./ О. О. Легостаєва, Н. О. Гнип. 2-ге вид. Львів: Новий Світ – 2000, 2019. 228 с.
62. Томнюк Т. Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.
63. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : Ексклюзив Систем, 2022. 307с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11960>.
64. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування:

навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
URL:

https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/32321/1/Zhuravka_strakhuvannia_2020.pdf.

65. Криленко В. І., Рудь І. Ю. Страхування: Навч. посіб. Миколаїв, 2019. 260с. URL:

<https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/12355/Krylenko.pdf?sequence=1>

66. Плиса В.Й. Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. Київ: Каравела, 2019. 512 с. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/02/Plysa-V.Y.-Strakhuvannia.-Pidruchnyk.-Kyiv-Karavela.-2019.-512s..pdf#:~:text>

67. Сосновська О. О. Страхування: навчальний посібник. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39294/>

68. Алескерова Ю.В. Фінансовий ринок. Підручник. Хмельницький. 2019 р. 384с.

69. Арутюнян С. С., Добриніна Л.В. Фінансовий ринок: навч. посібн. Київ: Гуляєва В.М., 2018. 484 с.

70. Базилевич В.Д. Цінні папери: Практикум: навч. посіб. компактдиск / за ред. В. Д. Базилевича. Київ, 2013. 791 с.

71. Дегтярьова Н. В., Леонов Д. А., Січевлюк В. А. та ін. Фондовий ринок в Україні: навч. посіб. / за заг. ред. Леонова Д. А. Київ: УІРФР, 2015. 600 с.

72. Діденко В. М. Фондовий ринок: навч. посіб. / за ред. В. М. Діденка. Чернівці: ТОВ «Видавництво Наші книги», 2010. 624с.

73. Коваленко Ю.М., Ковернінська Ю.В. Фінансовий ринок : підручник: у 2 т. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 830 с.

74. Слав'юк Н. Р. Ринок фінансових послуг: навчальний посібник. Національний університет "Києво-Могилянська академія". Київ: НаУКМА, 2022. 205 с.

75. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sectoru_ua.pdf

76. Трусова Н. В., Нестеренко С. А., Якушева І. Є. Фінансовий ринок: навч. Посібн. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2021. 236 с.

77. Фондовий ринок: підручник : у 2 кн. Кн. 1 / за ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2015. 621 с.

78. Фондовий ринок: підручник : у 2 кн. Кн. 2 / за ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2016. 686 с.

79. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.

80. Білик М.Д. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання : навч.посіб. Держ. Вищ. навч. закл. «Київ нац. Екон.ун-т ім. Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2019. 689 с.

81. Гриценко Л. Л., Дейнека О. В., Боярко І. М. Фінанси підприємств: практикум. К., Університетська книга, 2023. 285 с.
82. Олійник О.В., Морозова Г.С. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Харків : Харк. нац. аграр. ун-т ім. ВВ Докучаєва, 2020. 248 с.
83. Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О. Фінанси підприємств : підручник. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
84. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
85. Фінанси підприємств: навч. посіб./ Г. А. Стасюк. Херсон: Олді-плюс, 2022. 480 с.
86. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств: підручник. Львів: Новий Світ – 2000, 2023. 316 с.